

שיעור כללי- חידוש הסמיכה בימינו - שיטת הרמב"ם

בהמשך לברורים שערכנו לגבי הסמיכה והרשות לדון נדון בשיטת הרמב"ם ובדבריו לגבי האפשרות לחידוש הסמיכה, כעת נרצה להעמיק בענין זה תוך התייחסות לחלק מהשגותיו של המהרל"ח בקונטרס הסמיכה שלו. הרקע להתחדשות הפולמוס על שיטת הרמב"ם הוא חידוש הסמיכה בצפת לפני כ-476 שנה שהסעיר את העולם היהודי, כפי שמתואר בידי הסמוך מהר"י בירב. פולמוס זה התחדש היום סביב יוזמות שונות לחידוש הסנהדרין.

ובשנת חמשת אלפים וקצ"ח ליצירה העיר הש' את רוח חכמי ארץ ישראל וכמעט כלם ולא נשאר בכל אר' ישראל כי אם א' ושנים והם בטלי במיעוטם בחכמה ובמניין מפני שנשתקפו ובאותו הלשון שכתב הרב והדבר צד' הכרע שחשבו שהיה חוזר לענין הסמיכה וגם נשתבש בדבר אחר והוא שאולי אין בנו כח לעשות סמיכה בזמן הזה ויעלה על לבבנו שהסמיכה היא גמורה ויבאו לקדש חדשים ולעבר שנים וימצא שאנו אוכלים חמץ בפסח ולאכול ביום הכפור' ות"ל שכבר סלקנו כל תפוקת שהיו בזה הענין ופישרנו מה הוא הפיר' והדבר צריך הכרע ולהכין הוא חוזר: וגם כתבנו בענין שאמץ' יהיה לנו כמה סמוכים אין לנו כח לקבוע חדשים עד יבא מורה צדק ויבא מנין אחר יותר גדול ממנין רבי הלל ובית דינו והסכימו וסמכו לו אני הצעיר באלפי יעקב בי רב ואחר שעברו כמו ב' או' ג' חדשים כמעט שח"ו היה קמה לו כמו שקרה לרבי יהודה בן בבא ז"ל שקמו שני מלשינים עליו על לא חסם בכפי' שלם להם הש' פעלם הרע והוצרכתי לצאת חוצ' לארץ אז חשבתי בלבי שאח"ו נטרפה השע' ואצא ח"ל ובח"ל אין לי כח לסמוך לשום אדם כמ שהוא פשוטה במ' סנהדרין דאמרין התם אין סמיכה בחצו' לארץ ואוקימונה התם שפירושם שצריך הסודק והנמשך שיהיה בא"י ומצא שח"ו כל מה שטרחתי לריוק שכבר הוא ברור כמה הוא קשה לקבץ ריבוי ענות להסכמה אח' לכן סמכתי לארבעה זקנים בחכמה מבחר מהחברים הנמצאים שם בזמן הזה והאל יודע שכל כוונתי לא היתה אלא לשם שמים לא להשתרר ולא להתגדל אלא ממני שראיתי שרשי הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה כבר הבאתי אותו לעיל ששכיבין הב"ה לבות האנשים ויהיה כוונתם ותשוקתם לשמ' יי' שימון בני ארץ ישראל לפני עוליהם ויזרע זה ממה שאמר הנביא ויבא ציון ברנה וגומר אמן וכי"ר יעקב בי רב (והשו"ת מהרי"ב בי רב הנימוק טז)

השיעור לשיעור ב ומעלה 11:30 לשיעור א 12:20

המקורות המסומנים באפור מיועדים להעמקה לקבוצת שיעור ג' ומעלה

1. **במכילתין י"ג ע"ב: וברש"י (שם) ובדף י"ד ע"ב**
 - ◆ מניין אנו לומדים את ענין הסמיכה? המהרלב"ח בקונטרס הסמיכה הקשה מדוע זכרוננו לטוב של ר"י בן בבא הוא מכך שלא בטלו קנסות, ולא שלא בטלה הסמיכה?
2. **בפירוש המשניות לרמב"ם (סנהדרין פ' א' משי' ג')** **בפירוש המשניות לרמב"ם (בכורות פ' ד' משי' ג')**
 - ◆ מנין מוכיח הרמב"ם שקיימת אפשרות כזאת לסמוך גם לפני ביאת המשיח? כיצד הדבר תואם לשיטתו לגבי ההבדל בין ימות המשיח לעולם הזה בהלכות מלכים? השווה בין דברי הרמב"ם בפיהמ"ש לפסיקתו בהלכ' סנהדרין. המהרלב"ח בקונטרס הסמיכה כותב שהרמב"ם בזקנתו (בי"ד החזקה") חזר בו ממה שכתב בילדותו (בפיהמ"ש) באר את דבריו. בפיהמ"ש בכורות: השווה את דברי הרמב"ם כאן לדבריו בפיהמ"ש לסנהדרין.
3. **עיי' שנית ברמב"ם (הלכ' סנהדרין ד' י"א); ובנו"כ, שם עיי' ברמב"ם (הלכ' ממרים ב' ב'); ובנו"כ, שם**
 - ◆ מהי שיטת הרמב"ם לגבי האפשרות לחדש את הסמיכה? האם מדובר על אפשרות כללית או רק כדי לאפשר לדון דיני קנסות? אם האפשרות קיימת מדוע לא יישמו אותה ומדוע הצטערו על ביטול הסמיכה?
 - ◆ הרדב"ז הקשה: והלא בא"י יכולים לשלוח שליחים ואגרות? מהי מסקנתו לגבי המעמד הנדרש לחידוש הסמיכה?
 - ◆ באר את לשון הרמב"ם "נראין לי הדברים", וכן הלשון "למנות דיינים" מדוע לא כלשונו בפירוש המשניות "למנות ראש ישיבה"? ומה המשמעות לשונו בסיום ההלכה "והדבר צריך הכרע"? (מדוע לא כתב כן בפירוש המשניות על סנהדרין?)
 - ◆ בהלכ' ממרים: מה היתה שאלת הרמב"ם ומה ניתן להסיק מפסיקתו לעניינינו?
4. **בשו"ת מהרלב"ח ב"קונטרס הסמיכה" (סי' קמ"ז) בשו"ת מהר"י ב"ר בקונטרס הסמיכה" (סי' ס"ג)**
 - ◆ באר את שיטת מהרלב"ח בהסבר הרמב"ם מה היתה מחלוקתו עם חכמי צפת?
 - ◆ באר את שיטת מהר"י ב"ר בהסבר הרמב"ם כיצד תירץ את הקושיות שהקשו עליו ואת קושיותיו של מהרלב"ח?
5. **בקונטרס "דברי סופרים" לבעל קובץ שיעורים (סי' ג' - מצוי"ב) בשו"ת ציצ' אליעזר (ח"ב סי' כ"ז - מצוי"ב)**
 - ◆ מה הגדר שחידש בעל הקובץ לגבי כח ההסכמה של כל חכמי ישראל? כיצד הדבר מסייע להבנת שיטת הרמב"ם?
 - ◆ כיצד באר הציץ אליעזר את שיטת הרמב"ם?
6. **במגיד מישרים לרבי יוסף קארו (פר' וי'קרא ופ' בא)**
 - ◆ כיצד התייחס הרב יוסף קארו להשתתפותו בסמיכה? והמגיד?

20 ברם, זכור אותו האיש לטוב, ורבי יהודה בן בבא שמו, שאילמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל. – נשתכחו? נגרוסינהו! – אלא: במלו דיני קנסות מישראל. שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שכל הסומן – יהרג, וכל הנסמך – יהרג, ועיר שסומכין בה – תיחרב, ותחומין שסומכין בהן – יעקרו. מה עשה יהודה בן בבא? הלך וישב לו בין שני הרים גדולים, ובין שתי עיריות גדולות, ובין שני תחומי שבת, כתיב אושא לא שפרעם. וסמך על שמושה זקנים, ואילו חן? רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי, ורבי אשור בן שמעי. ר' אמי: אמיא; אמיא? אף רבי נחמיה. כיון שחבירו אויביהם בהן אמר להן: בניי, רצוני אמרו לו: רבי, מה תהא עליך? – אמר להן: הריני מוטל לפניהם כאבן שאין לה הופכים. אמרו: לא וזו משם עד שנעצו בו שלש מאות לונביאות של ברזל, ועשאוהו ככברה. – רבי יהודה בן בבא אחריני הוה בחדיה, והאי דלא חשיב להו – מושום כבודו דרבי יהודה בן בבא. – ורבי מאיר רבי יהודה בן בבא סמכינ? והא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא קיבל, מאיר לא סמכו רבי עקיבא – אינו אלא מועה! – סמכי רבי עקיבא ולא קיבל, סמכי רבי יהודה בן בבא – וקיבלו.

2. **רש"י מסכת סנהדרין דף יג עמוד ב**
זקני השוק – שאינן מסנהדרין. **קטני עדה** – מסנהדרי קטנה. **מיוחדין שבעדה** – **סנהדרי גדולה**. **על בסמוך** – ולא צריך למוסמך ממנו, כחב רחמנא וסמוך ממנו, ולר' יהודה משום סמיכה ממנו לא אליטריק וסמוכו, אלא ליחזוב את ידיהם על ראש, ואח"כ גמיר ראש מוסמך דו עב רשא העולה ויורה אף).

1. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יג עמוד ב

סמיכת זקנים. תנו רבנן: +ויקרא ד' וסמכו זקני, יכול זקני השוק – תלמוד לומר עדה. אי עדה – יכול קמני עדה, תלמוד לומר העדה – מיוחדין שבעדה. וכמה הן? וסמכו – שנים, זקני – שנים, ואין בית דין שקול – מוסיפין עליהם עוד אחד, הרי כאן חמשה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: זקני – שנים, ואין בית דין שקול – מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי כאן שלשה. – ורבי שמעון, הכתיב וסמכו? – ההוא מביעי ליה לגופיה. – ורבי יהודה, לגופיה לא צריך; דאם כן, דלא אתי וסמכו לדרשה – ליכתוב זקני העדה ידיהם על ראש הפר. ורבי שמעון, אי כתיב הכי – הוה אמינא: מאי על – בסמוך. ורבי יהודה: גמר ראש ראש מעולה. ורבי שמעון לא גמר ראש ראש מעולה.

תנא: סמיכה וסמיכת זקנים בשלשה. מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים?
אמר רבי יוחנן: מיסמך סבי. אמר ליה אבוי לרב יוסף: מיסמך סבי
בשלשה מנול? אילימא מדכתיב "וּבַמִּדְבָּר כָּזָו" ויסמך את ידיו עליו – אי
חכי תסגי בחד, וכי תימא משה במקום שבעים וחד קאי – אי חכי ליבעי
שבעים וחד! – קשיא. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: בידא
ממש סמכין ליה? – אמר ליה: סמכין ליה בשמא. קרי ליה רבי, ויהבי ליה
רשותא למידן דיני קנסות. וחד לא סמיד? והא אמר רב יהודה אמר רב:

70 דיני קנסות, ובה יהיה האיש ההוא סמוך והוא נקרא אלהים וידון כל הדיני, ודבר זה לא יהיה כי אם בארץ ישראל, ואמרו ז"ל אין סמיכה בחוצה לארץ אבל צריך שיהיה הממנה ואותו שרוצין למנותו כולה בארץ ישראל, וכשתהיה לו סמיכה בארץ ישראל הוא רשאי לדון דיני קנסות ואפילו בחו"ל, לפי שיש מעיקרנו סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ כמו שנבאר לפנינו. ולענין אם צריך שיהיה השלשה סמוכין ואז יהיו יכולים לסמוך שום אדם יש בזה ספק, ומה שנתבאר מן התלמוד שיהיה הגדול שבהם סמוך ויצרף עמו שנים ויסמוך מי שירצה, ויראה לי כי כשתהיה הסכמה מכל החכמים והתלמידים להקדים עליהם איש מן הישיבה וישימו אותו לראש ובלבד שיהא זה בא"י כמו שזכרנו, הנה האיש ההוא תתקיים לו הישיבה והיה סמוך ויסמוך הוא אחר כן מי שירצה, שאם לא תאמר כן אי אפשר שתמצא ב"ד הגדול לעולם לפי שנצטרך שיהיה כל אחד מהם סמוך על כל פנים, והקב"ה יעד שישבו כמו שנאמר ואשיבה שופטין

1] בתרגום הרב קפאח: "כבראשונה ויועצין כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלא ספק כשיכון הבורא יתברך לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה ותגדל חכמתם לפני בא המשפט כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא. נאמר בעגלה ערופה וסמכו זקני העדה, ר"י אומר וסמכו אין פחות משנים זקני אין פחות משנים אחרים, ואין ב"ד שקול וצריך שיהיו הזקנים מניין נפרד מוסיפין עוד אחד. ור' שמעון סבר זקני שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עוד אחד, והלכה כרבי יהודה. ומה שאמר חליצה בשלשה והוא המצוה ומה שאנו עושים חליצה בחמשה לגלוי מלתא בעלמא, וכבר ביארנו בפרק שלשה עשר (הלכה ב) מיבמות כי המיאון אפשר לעשות בפני שנים:

5. **רמב"ם פירוש המשניות - מסכת בכורות פרק ד משנה ג**

ואם נתפרסמה חכמתו אצל המון בני אדם מעצמו לא שזכו אותו ב"ד הוא הנקרא מומחה לרבים, ואע"פ שזכו אותו ב"ד אין מותר לו להתיר בכורות עד שיטול רשות מב"ד על כך ויאמרו לו שיתיר בכורות במומין בפירוש. וכבר ביארנו בתחילת סנהדרין שאינו נקרא ב"ד בשם מוחלט אלא סמוך בא"י בין שיהיה סמוך מפי סמוך או הסכימו בני ארץ ישראל למנות אותו ראש ישיבה לפי שבני א"י הם הנקראים קהל והקב"ה קרא אותן כל הקהל ואפי' היו עשרה אנשים ואין משגיחין לזולתן שבחוצה לארץ כמו שבארנו בחוריות, ואינו מועיל רשות ראש גליות בהיתר בכורות בלבד רק צריך בזה רשות ראש ישיבה מארץ ישראל כמו שנתבאר בגמ', לפיכך כשתשמע מומחה בהיתר בכורות בלבד או ראייתו מומן תדע שהוא מומחה שנטל רשות מב"ד לראות בכורות:

6. **רמב"ם יד החזקה - הלכות ממרים פרק ב ב**

בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל ועמד אחרים בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמניין היה גדול בחכמה אבל לא במנין במנין אבל לא בחכמה אינו יכול לבטל את דבריו אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם והיאך יהיו גדולים מהם במנין והואיל וכל בית דין ובית דין של שבטים ואחד הוא זה מניין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו. והשגת הראב"ד - ב"ד שגזרו גזרה וכו' עד שיהא גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין א"ל ולא אפי' אליהו וזית דינו הואיל ופשט איסורן בכל ישראל כלאיתא דע"ז. והשגת הראב"ד - יהיה גדול בחכמה וכו' א"ל עיטור שקוי יושלים בפירות קשיא עליה שהראשונים תקנוהו ור' יוחנן בן זכאי ביטלה אחר חרבן מפני שנתבטל הטעם לראשונים ולא היה גדול כראשונים:

7. **רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא**

הרי שלא היה בארץ ישראל אלא סמוך אחד מושיב שנים בצדו וסומך שבעים כאחד או זה אחר זה ואחר כך יעשה הוא והשבעים בית דין הגדול ויסמכו בתי דינים אחרים.

נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישאל מפורזין ואי אפשר שישכימו כולן, ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע.

8. **כסף משנה הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא**

[יאהרי שלא היה בא"י אלא סמוך אחד וכו': בפירוש המשנה פרק קמא דסנהדרין (מ"ג) כתב כן אלא ששם כתב הדבר סתם וכאן כתב **"והדבר צריך הכרע"**!]

9. **לחם משנה הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא**

[יאהרי לי הדברים וכו'. כאן כתב רבינו והדבר צריך הכרע ובפירוש המשנה הכרע הדבר וכבר רצה הגדול מהר"י ב"ר רב ז"ל להסכים דבריו עם פירוש המשנה והרב מהר"ר לוי י' חביב חולק עליו כמבואר בפסקיו בארוכה:

10. **דב"ד הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא**

[יאהרי לי הדברים שאם הסכימו וכו'. על לשון זה סמכו חכמי צפת והגדול שבהם סמוכין לדון דיני קנסות ולא עלה בידם לפי שהחכם שהיה בירושלים לא הסכים עמהם ושאלו את פי בעודי במצרים ואת פי חברי ולא הסכמו ואני הארכתי באותה תשובה לבטל דעתם ושלא דקדקו יפה

מיסמך פני - לקרות להם רבי. במקום שבעים וחד קאי - לפי שהיה משה ראש להם ושקול ככולם. בידא ממש סמיכי ליה - כלשון צעיר גרסין ליה, כלומר מי צעיר לאתחיל וייהיו על רישיה דסבא. למידין דיני קנסות - לאלהים כתיב (שמות כב), למשמע דייני מומחין, והיינו סמוכין, ובשאר דיני ממונות לא צעירין מומחין, כלדאוקימנא דריש פירקין /סנהדרין/ (ב, ג) משום נעילה דלת, והיכא דליכא נעילה דלת כגון בארבעה שומרי, וגזילות, דיינין צבכל אף על גב דליכא סמוכין, דלשוחותיהו קא עבדין, כדמפרש בהחובל (בבא קמא פד, ג), אכל בקנסא - לא עבדין שלוחותיהו, משום דלא שכיחא, ולית בה חסרון כיס. **בטלו דיני קנסות -** דכיון דליכא סמיכה, בטלו. **בין שתי עיריות גדולות** - ולא בתוך העיר, שאם יודע שלא יתירנה את העיר. **לונביאות** - חנינות. **ולא קבילו** - לפי שעדיין היה צמור.

3. **רמב"ם פירוש המשניות - סנהדרין א ג (בתרגום הרב קפאח)**

13] סמיכת זקנים, היא מינוי הדיינים, והרמז לכך אמרו ויסמוך את ידינו עליו ויצוהו. ואין אנו צריכין סמיכה ביד, אלא האדם הראוי להתמנות אומרין לו בית דין הממנים אותו אתה רבי פלוני הרי אתה סמוך ומותר לך לדון דיני קנסות. ונעשה אותו האדם סמוך ונקרא אלהים וידון בכל הדינים. ודבר זה לא יהא אלא בארץ ישראל בלבד, אמרו אין סמיכה בחוצה לארץ, אלא צריך שיהא המתמנה והממנים אותו בארץ ישראל יחד. וכשתהיה לאדם סמיכה בארץ ישראל יש לו לדון דיני קנסות ואפילו בחוצה לארץ, לפי שכלל הוא אצלינו סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ כמו שיתבאר לקמן. אבל אם צריך שיהיו השלשה סמוכין ואחר כך יהיה אפשר להם לסמוך אחר, הרי יש בדבר ספק והנהגה מן התלמוד. שצריך שיהא הגדול שבהם סמוך ויצרף אליו שנים וימנה את מי שירצה. ואני סבור שאם תהיה הסכמה מכל התלמידים והחכמים למנות איש בישיבה כלומר שיעשוהו ראש, ובתנאי שיהא זה בארץ ישראל כמו שהקדמנו, הרי אותו האיש תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כך את מי שירצה. לפי שאם לא תאמר כן לא תהא אפשרית מציאות בית דין הגדול לעולם, לפי שצריך כל אחד מהם שיהא סמוך בלי ספק יהרי כבר הבטיח ה' בשיבתם באמרו ואשיבה שופטין כבראשונה. ושמא תאמר שהמשיח ימנה אותם ואף על פי שאינם סמוכין, הרי זה מוכחש, לפי שכבר ביארנו בהקדמת ספרינו זה שהמשיח לא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנה לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה. ואני סבור שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח וזה יהיה מסימניו אמר ואשיבה שופטין כבראשונה. ויועצין כבתחלה ואחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלי ספק כאשר יכשיר ה' לבות בני אדם וירבו במעשה הטוב. ותגדל תשוקתם לה' ולתורתו ויתרבה ישרם לפני בוא המשיח כמו שנתבאר בפסוקי המקרא. ואמר

13 בדבריו כן כג. ובמה"ק היה בטעות "ויסמוך משה את ידינו עליו ויצוהו" ובה כמנהג כ"י תימן, וכבר נמחק יצוהו בלפנינו. 14 דף יג ב. 15 דף יד א. 16 בבית ש"א מ"א. 17 דף יד א ממעשה דר' יהודה ב' בבא. יבנופס. ומה שנתבאר מן הש"ס ואינו נכון. 18 יכן כתב בהלכות סנהדרין פ"ד הל' יא. ושם הסכים. התלמידים. 19 א"ן לם חלק מהד"א אלא"ע. יבין ס"ה רצוי לתרגם "לפי שאם לא תניח יסוד זה". 20 ישעיה א כו. 21 ראה שם בהקדמה ע"י. יצ"ד. כי נזמה לי שלא דובר שם על המשיח בפירוש. 22 כל הקטע הזה מן "ושמא תאמר" עד כאן הושמט בנדפס, וטעה בין שתי "כבראשונה". 23 "ויכתיר כיהיה" ובנופס "ותרבה זכותם" ולא דק.

4. **רמב"ם פירוש המשניות - סנהדרין א ג (בתרגום א"ת)**

סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי כו' - סמיכת הזקנים הוא מינוי הדיינים, והרמז על זה מה שנאמר ויסמוך את ידינו עליו ויצוהו, ואין אנו צריכין סמיכה בידים, אבל האיש אשר ראוי למנותו יאמרו לו הבית דין הממנים אותו אתה רבי פלוני סמוך אתה ורשאי אתה שתדן

תכנית היקף בעיון סנהדרין תשע"ד דף ה' ע"א (5)

יום ג' ב' כסלו תשע"ד

אפילו אחד מהם סמוך לבד יראה בעיניהם לסמוך לחכם א' מבני דורם ונביא אחד יאמר מצד נבואתו שלא לסמוך אין שומעין לו אם לא שיהי' הדבר לפי שעה והי"ה כשיסכימו כל החכמים כלם ר"ל חכמי א"י שהם במקום הכל לסמוך לחכם א' הגם שהם אינם סמוכי' שתועיל סמיכותם ולא נצטרך להמתין עד שיבא נביא לסמוך ולא אפי' אליהו ז"ל כי הרי זה כשאר משפטי התורה ולא בשמים היא דמה שאנו צריכים שהיה הסומך סמוך זהו כשהיו יחיד או אפילו ג' כי כן הוא משפט התורה אבל שכלל החכמי' יסכימו לסמוך הרשו/הרשות/ בידם כמו שהיו הדין בכל משפטי התורה שהם כפי מה שייסכימו ולא החכמי' וכ"ש כולם ולא מתי' לכל למצוות התלויות בזמן או במקום כמו שכתבתי דהתם האונס הוא מחוץ אבל באלו מניעת קיומם הוא מצד החכמים עצמם. והדין נותן שיהיה כח בידם לסמוך לגדול שכללם ולבלב שיהי' ראוי לכך מופלא בחכמה וזהיר בירא' חטא. ומה שפסק הרב על זאת הראיה הוא מהטעם שכתב אם כן למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה וכו' וסיים והדבר צריך הכרע כי נסתפק אליו אם יספיק מה שתייר על קושיא אם כן למה היו מצטערי' וכו' גם נסתפק אליו אם דומה זה לשאר משפטי התורה' כמו שכתבתי או אינו דומה אלא למצוות התלויות במקור ובזמן כי היום גרם לבלתי המצא סמוכים בעונות ולכן היו מצטערי' אותם החכמי' על הסמיכה והעלה בסוף שצריך הכרע בדבריו האלה.

עלה על דעתי להאריך ולשאת ולתת ועל דברי הרב כדי לבאר למעשה שאין כח כלל אפי' לדעת הרב למנו' סנהדרין ונשיא ע"י חכמי ארץ ישראל

אפילו שיהיו חכמים גדולים בתורה ומופלאים בחכמה בעיני מוני א' סמוכי' לדון דיני קנסות על דבר זה על פי סברת הרב הם הלכה לבד כי לענין מעשה הנה נא ידעתי שדברי אלה לא יועילו ולא יצילו ואין כח בהם לא לבנות ולא לסתור כי הנה הרב בעצמו המחדש ההוראה ייחס אותה לעצמו ולראות שכלו לבד ולכן חתם בסוף שהדבר צריך הכרע כנראה שלא יכול הוא להכריע עליו לקיימו מכח ראהיה מהתלמוד ולא משום מקום גם לא דבר רק הוא בעיניו אחרי שכתבו וזהו המשנה גם הוא בלא פיו מלדבר בזה ולא ידעתי אם הו' מטעם דשתיק' כהודאה דמיא כבשאר כל הדינים או שחשב שכיון שהרמב"ם עצמו אמר שהדבר צריך הכרע לא יעלה על כל החכמים בשום דור לעשו' מעש' על פי זאת ההוראה ואם אלו רבני עולם בקיאים בכל התורה כלה משנה ותלמוד בבלי וירוש' וספרי ופוסקי' ותוספתא ומדרש והגדה לא הי' בידם כח לקיים הענין ולא לסתור הבנין אפי' יעצור כח יתוש אשר כמוני בערכם קצוץ כנפי הבקיא' והתבונה לעשות גדולה או קטנה. ומי"מ ר' בעיני כי עדיין הניחו ל' ל/י, צד ומקום לדבר בענין בלי להכנס בגבולות ואל יעלה לארץ מנלם והוא שלע"ז נר' שלא על רבני הדור הזה הורה הרב המורה שגם שתי"ל יש ויש בדור רבנים בעלי דעת רחבה להבין דברי חכמים הכתובים בספרים ובפרט החכם השלם שברור להם רבני צפת תובי"ב יצו' עוד צריך עמ' דבר בקיאות גדול מאד ומי שימננה במנוי כזה קדוש הוא ליי' וצרי' להיות עזוק הרים וסיני כי יש כמה דינים מתחדשי' בכל יום לא יוכל איש לפסוק בהם הדין אם לא מכח אז זה משא ומתן שבא בתלמוד ובספרי הפוסקים לא נמצאו כלל וזוהי היה גדול כחו של הרשב"א ובני גילו ע"ה ובר מן דין צריך המתמנה במינוי הסמיכה הנוכח להיות חכם בדברים אחרים צריכי' למשפטי התורה' וכתבם הרב ז"ל בפר"ב מהלכותיו וגם שני שכוין שאין מינוי הסמיכה עתה בזמננו זה לענין דיני נפשות שאי' צריך הסמוך לדעת בכל אותם הדברים כגון דרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים ודומיהם מ"מ יש בהם דבר שהוא צריך לדעתו בהכרח ולא נשלם פירושו בתלמוד כי הצורך כמו עבור השנים וקדושו חדשים על פי הראיה ששלבם שהם עצמם יעקב משפטי התורה' עוד תלוי בהם חלק גדול משאר משפטי התורה איסורי לאוין וחיובי כרתות גם חיובי מיתות ב"ד ע"י קטנה בדיעת אם היא פחותה מבת ג' שנים ויום א' או יותר וכן בקטן פחות מכן ט' שנים ויום א' ובזמן הקרבן חיוב סקילה ובודאי שלחיו' סמוך להורות על פי משפטי התורה צריך להיות בקי בחשבון סוד העבור על פי הראיה. ואף על פי שכבר כתבתי וביאיתי למעלה שהסמיכה בזמננו זה שלא ע"י סמוך א"א שתהיה אפילו לדעת הרב אלא לדיני קנסו' ושאר הדברים שדינם בג' לא לענין קדושו

החדש **מ"מ צריך מי שישמך להיות בקי בזה החשבון עם שאר כל משפטי התורה דהא ק"ל שצריך לסמוך ולמנות לנסמן על דבר פרטי ממשפטי התורה לא היו**

יבולים הסומכים הגם שהם סמוכי' לסמוך אותו לאותו הפרטי אם לא שיהיה מופלא בחכמה וראוי להורו' בכל התורה' כלה כדאי' בירוש' וכתבו הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה ובפסק אשר לסכת כל זה נלע"ז שאין בנו כח כעת לעשות מעשה על פי הוראם/הוראת/ הרב ז"ל.

120 **15. ספר מגיד משרים - פרשת ויקרא**

ובכן אני אני המשנה המדברת בפיך ואני האם המיסרת את בניה אני היא המתבקשת עמך ואדבק בי תדיר בגין דיהא דחרי עליך והדבר עלי וכו' כי ארוממך להיות שר וגנדי על כל גולת ישראל שבלמלות עראביסטא **ווען כי מוכר נפש על חזרת עטרת הסמיכה ליושנה. תזכה להיות מוסמך מכל חכמי א"י ומחכמי חוץ לארץ, ועל ידך אחזיר הסמיכה ליושנה ואזכר לגמור חיבורך וכו'** ובתר כן תיתקד על קדושת שמי ותסתלק כעמר נקי וכו' ותזכה לתחיית המתים ותהיה מאותם שנאמר עליהם אלה לחיי עולם הבא ובכן ואתה שלום, ותמיד תשוי קדם עיניך כאלו שמא דהוי"ה כתוב בדיו שחור על גויל ואחזי גרמך כאלו את מסתכל ביה, ואחזי גרמך כאלו אבוך קאים לקבלך, ובהכי תיבוש ותכלם מלאפסקא הרהורא דלכך מעבודתי ואורייתא ומשניותי והזהר ביד ליום לקרות פרישיות של הקרבנות:

130 **16. ספר מגיד משרים - הקדמה אחרת וסייגים**

מוסר שהיה מייסר אותו כאב לבן אור ליום שבת כ"ז לאיני בפרשת מדבר סיני וכו' והנה אתה רואה כי נתתי לך קהל אחד תמורתם והם יעמידו ישיבתך בכבוד גדול לכן לא תצטער, כי כל מחסורך על הקב"ה ותרעה ענייני הקב"ה. כי הוא מסבב סיבות והוא יסבב ויגלגל באופן כי בני כנה"ג יבואו להתנפל ולהתחנן לך שתהזור להרבץ תורה ביניהם יום לטובת לבדו ותמתין שיעברו אותם הימים שאתמול לך ותרעה ענייני הקב"ה ותתמה. ולכן אל תצטער כלל כי הקב"ה הוא יתקן ענייניך ואתה עסוק בתורה תמיד בלי הפסק והוא יעשה מעשיך בלי שתטרח אתה כלל כי אם בתורתו בלי הפסק כלל. ודע שמהרה יבא לך ממון רב מחוצה לארץ לתת לתלמידיך הספקה. **ותלמידיך יפרו וירבו ויצאו חכמים גדולים מורים הוראות מהם וכל תלמיד שלא ילמוד בישיבתך לא יוחזק בידע כלל ותתעלה ותתנשא כי אני אגדילך ארוממך אצנאך אתנך גנדי על עמי ישראל ותתגדל ישיבתך יותר מישיבת בחירי יצחק אבואב ותלמוד ותלמד ובניך יהיו סנהדרין בלשכת הגזית ותרעה אותם מלמדים הלכות קמיצה,**

מתוקן עיין **אלא שיש לנו לומר בהכרח שבמ"ש אחר כך יקרא לך וגומ' ייעד על והבנין והשם וא"כ השב' שופטי' הוא קודם גם הפסוק הסמוך ציון במשפט תפדה מורה על כן בפי' שר"ל בזכר' המשפט שיעשו השופטים הני' תפדה ציון מורה שהשבת השופטי' הוא קוד' פדיו ציון וביניהם גם נראה שיש לו לרב ראהיה ממה שסמך אחר כך ושבר פושעים וחסאים יחדיו וגומ' וזה נראה שהוא קודם בא המשיח ובנין בית המקדש כי אחר כך יעמדו בשלוח והרי זה הפסוק הוא כמו ואשיבה שופטיך וגו' לומר ששורבו המצות תגדל תומתם ותברכה זכותם ומה שאמר אחרי כן יקרא לך עיר הצדק וגו' ציון במשפט תפדה וגו' אינו סמוך מיד ולכן סמך לזה ושבר פושעים וגו' כי זה קוד' מ"ש אחרי כן יקרא לך וגו'.**

10 **הארכתי בזה לתת איזה הכרח לסברת הרב שחשב בראשונה שאותו הייעוד יתקיי' בטרם בא המשיח** וכו' בין יהיה זה שכתבתי הכרח שיכירנו מדברי הנביא או אחר נראה מפורש בדבריו שלדעתו אותו הייעוד שהבטיח עליו הנביא הוא בטרם בא המשיח ועל פי זאת ההקדמה ראייתו זאת היא ראייה.

האמנם בזקנותו חזר בו כי ראה שלפי האמת אין ההקדמה הזאת בפי' הפסיקו שלעלה בנה ראייתו ומכאן כי יש לאומר שיאמר שאותו הייעוד אינו כי אם לאחר בא המשיח ואז אין קושיא כלל אפי' ישובו הסנהדרין אם אין כח ביד כל החכמים לסמוך שהרי אליהו ע"ה עתיד לב' /לנבא/ עם המשיח והוא סמוך קיים בגוף ונפש ויכול לסמוך לכל בתי דיני ישראל גם המשיח עצמו על פי מ"ש ז"ל בפיר' הפסוק המיועד עליו ונשא **מעשה יכול לסמוך לכל מי שיהיה**

10 **ראוי** כמו שסמך מרע"ה לשבטי' זקנים. ועיקר הדבר שדחקו לרב ז"ל שמצדו הוכרח לחדש אותה ההוראה בפסק הוא שהוקשה בעיניו שיהיו המצוות שאינן תלויות במקום ולא בזמן כגון דיני קנסות וכל אותם הדברים שדינם בג' סמוכים בטלות בזמן הגלות וגם שלא ימצא בדור סמוך לסמוך בית דין של ג' הוא מן הראוי שיהיה כח ביד כל חכמי הארץ הקדושה שהם שקולים ככל חכמי ישראל כיון שהם הנקראים קהל לסמוך בית דין של ג' ובלבד שיהיו ראויים לכך ויהיו בהם תנאי הב"ד **וכל זה למען לא יתבטלו אותם המצוות**

ועם זה שכתבתי שמה שדחקו לרב לחדש אותה התקנה הוא כדי שלא יהיו אותם המצוות בטלות נ"ל לדיק' עוד ולתת טעם יפה לחזרה שחזר בו הרב בפסק ממה שכתב במשני' שנתן סדר ותיקון לשיוכלו כל החכמי' למנות סנהדרין גדולה כמו שרמו בלשונם ונתבסס חזר מזה ולא נתן תיקון אלא לשיוכלו למנות בית דין של ג' והיו סמוכים כמו שכתבתי למעלה ויתבאר עם זה גם מה שהקשתי למעלה למה לא שבחו לרבי יהודה ר' בבא ע"ה במה שגרס שלא יתבטלו הסנהדרין והוא בזה האופן שלפי האמת נראה שאף על פי שביט דין סמוכים של ע"א אין אנו צריכין מתן בזמן החורבן מהטעם שכתבתי שכל דבריהם תלויים במקור **מ"מ יש דבר א' מדברי תור' שאנו צריכי' בו להם כי אינו תלוי במקור' והוא קדו' חדשי' ועבור שנים שאינו תלוי במקור' אלא ביהוד' לכתחלה דכתיב**

לשכנו תדרשו או בכל ארץ ישראל בדעבד ולפני מי אפי' בח"ל ולכתחלה כשהיה גדול הדור בחוצה לארץ ואין כמותו בכל ארץ ישראל והו' תלוי בסנהדרין לדעת הרמב"ם ז"ל שגם שקדושו החדש מספיק בג' כדתן בריש מס' סנהדרין (דף י"ג) צריך שאותם הני' יהיו מהסנהדרין או סמוכים שנתנו להם רשות הסנהדרין וכל שכן עבור השנים שצריך שבעה וצריך שיהיה הנשי' עמהם כאשר כתב כל זה הרב בהלכותיו וז"ל רפ"ה כל שאמרנו מקביעות החדש על הראיה ועבור השנה וכו' אין עושין אותו אלא סנהדרין שבא"י או ב"ד הסמוכין בא"י שנתנו להם הסנהדרין רשות וכו' גם שהיה צריך הנשיא בעיבור השני כתבו במבואר בפי"ד גם ספר מנין המצות שלם (במ"ע י"ג קנ"ה) כתב כל זה הרב בבבא בריא ר' מאד עיניו שם ומה שהיה ר' עקיבא ע"ה מקדש חדשים ומעבר שני' בח"ל מטעם שלא הניח כמותו בא"י כדאיתא ביבמות (דף ס"ג ע"א) ובסוף ברכות וכתבו הרב ספ"א מהלכותיו אינו סותר זה לדעת הרב שכיון שלא הניח כמותו הרי הוא במקום נשיא וגם לתלמידיו שהיו עמו ודאי' היו סמוכים בא"י הרי הם במקום הסנהדרין הרי שלדבר הזה היה צריך סנהדרין ונשיא ואיני זוכר שיש דבר אחר דומה לו ואפילו בזה חולק הרמב"ן ז"ל כמו שיבא לפנינו כי לענין פי' משפטו /משפט/ התורה לא היינו צריכים לסנהדרין ולא אפי' לסמוכים שגם שלא היו סמוכים אלא מומחים ר"ל חכמים מופלאים בחכמת התורה היינו מחויבים /מחויבים/ לשמוע אליהם בכל דבר שלא יחלקו על מה שאמרו הסנהדרין שהיו בזמן המקדש ראהיה מרוב חכמי התלמוד גם לשאר הדברים שצריך ב"ד סמוכים מספיק שיהיו ג' ולכן הרב ז"ל במשנה שחשב להביא ראהיה גמורה מייעוד הנביא שיש כח לחכמים למנות סמוכים להם שחם לא יהיו סמוכים הזכיר התיקון כולל

אפי' למנות סנהדרין ונשיא כדי שיוכלו לקדש ע"פ הראיה. **האמנם בפסק שנראה לו שאין ראהיה כלל מדברי הנביא והדבר היה לו בספק לא הזכיר התיקון למנות סמוכים כי אם ב"ד של ג' כי למנות סנהדרין אי אפשר מפני שהמועד' בזמן שיש סנהדרין על פי הראיה לענין קדושת החדש ועל פי התקופ' ושאי' הסמיכה לענין עיבור השנים ובזמן שאין סנהדרין הם ע"פ החשבון שבידינו היו מהלכה למי"מ כאשר כתב הרב רפ"ה. **ולכן אם ימנו סנהדרין' שמא מועיל המינוי וצריכים לעשות המועדים על פי הראיה או שמא אינו מועיל מנוי' וצריכים לעשות על פי העיבור ואלו זה לענין הסנהדרין מפני המועדות וכמו שזכר. האמנם לענין****

דיני קנסות ושאר הדברים שהם צריכים ג' סמוכים הזכיר זה התיקון **וכתב עליו שהדבר צריך הכרע לומר שמי שירצה לעשות מעשה ולסמוך על סברתו לדיני' קנסות דוקא איכשר /אפשר/ שהרשות בידו כדי שלא יתבטלו אות' המצות הגם שהדבר צריך הכרע** ולאזת הסבה גם כן לא שבחו לרבי יהודה בן בבא ע"ה במה שסמך לאותם הזקנים כי אם מצד שגרס שלא בטלו דיני קנסות ודומה להם הדבר' שדינם בג' סמוכים שאם לא היה מזה הצד הממועד' לו היינו חוששים שגם שהיתה מתבטלת הסמיכה הרי המועדות הם כתקנם שגם כן נקראים מועדי השם אותם שהם עשויים על פי העיבור שבידינו היום כיון שאין לנו סנהדרין עתה **והם קבועים על פי נשיא וסנהדרין** כמו המועדי' הקבועים על פי הראיה בזמן הסנהדרין והנה היה אלא מעשה של רבי יהודה בן בבא שסמך עצמו למיתה כדי שלא יתבטלו אותם המצוות מישראל וחדש הלכה לתת סדר ותיקון לשלא יתבטלו גם עתה בזמן הגלות הנהם שלא היה לו הכרע כי **הוקשה**

80 **בעיניו מאד שיהיו בטלות אחרי שנתנה התורה כיון שאינן תלויות בזמן ולא במקום כי לא בשמים היא**

ואיפשר דילק' לה הרב מההוא עובדא דר' אליעזר בן הורקנוס בבבא מציעא בתורה של בן עכנאי דאף על גב דיצאתה בת קול כדבריו קאמר רבי יהושע לא בשמים היא ועשו בדברי /כדברי/ הרבים ומינה דאם ב"ד של ג' סמוכים או

**מי שהספיק את כל המקורות עד כה!
יהיה שכרו להתענג
על תשובתו של ר"י בירב, והציץ אליהם**

יום ג' ב' כסלו תשע"ד

תכנית היקף בעיון

תשע"ד דף ה' ע"א (5)

בית דין והדבר צריך הכרע עכ"ל:

אמנם בזה הלשון אף על פי שנראה ממנו שיש תיקון להחזיר הסמיכה בהסכמת כל חכמי ארץ ישראל כבר כתב בסוף לשונו והדבר צריך הכרע שנראה לכאורה שהוא **כמסתפק בזה** ממה שאמר והדבר צריך הכרע **אם נאמר שהוא חוזר לתחלת הלשון**. ועוד שנראה מלשונו **שם** **ענינו אפילו אחז מחכמי א"י אינה מועלת אותה הסמיכה** והדברים תמוהים שהרי במסכת הוריות/ הוריות/ מסקי' **שבכל התורה כולה רובו ככלל** והכאן שם שאמר דאמרין התם אמר רבי יונתן מאי שישבו להורות אין חייבין עד שיעורו כלן שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כלן אמר רב הונא בריה דרב אושעיה הכי נמי מסתברא דכל התורה כלה קיימא לן רובו ככלל והכאן כתיב כל הדעה הואיל וכך אפי' כל העדה מאה ושקלי' וטרי' בגמרא מתיב רב משירא שמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי ר' אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזרה על הצבאי אלא אם כן רוב הצבור יכולי' לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבהו מאי קראה במארא אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכי דכתיב כלה כולה דרובא ככולה דמי תיובתא דרבי יוחנן תיובתא ומסי' ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא הכי קאמי' אי איכא כלם הוא הוראה ואי לא לא הויא הוראה ופרשי' אי איתא לכולהו שנדחי' של שבעים ואחד הויא הוראה אף על פי שלא הורא כל אותם שישבו להורות וכו' ע"כ ואם **כן כיון דאסיקנא התם דבכל התורה כלה רובו ככלל ואפילו במקום שנאמר בו כל אמאי נצטרך הכא בענין הסמיכה לדעת כלם נזיל בתר רובא**.

ועוד ראוי לדקדק בלשון הרמב"ם שכתב וזה לשונו אם כן למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה וכו' לפי שישאל מפורזים ואי אפישי' שישכימו כלם ומה מניעה שיהיו להיותם מפורזים או מקבוצים **כיון שאין סיבת המניעה אלא ריבוי הדעות כמו שכת' ואפי' שישכימו כלם**.

ועוד קשה לי בלשון הרב שכתב עוד וזה לשונו ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כלם נראה שצריך דעת רובם ולמעלה כתב וזה לשונו הרי שלא היה בארץ ישראל אלא סמוך א' מושיב שנים וסומך נראה שאין צריכין אלא לדעתו של הסמוך. ועוד קשה לי בלשון הרב שכתב וזה לשונו צריך דעת כלן אלא דין קנסות לכל שלא היה לו לומר אלא אינו צריך דעת כלם וממילא שהוא סמוך וכיון שהוא סמוך ודאי שידון דיני קנסות ומה כותב באמרו דין קנסות לכל דפשיטא שאם ראוי לדון דיני קנסות לכל ידון.

ומצאתי בפי' קמ' סנהדרין משנה ג' בפירוש המשנה שכתב הרמב"ם וזה לשונו: סמיכת הדיקנים בגי' ולענין אם צריך שיהיה הגי' סמוכים ואז יהיו יכולין לסמוך שום אדם ש בזה ספק מה שנתבאר מן התלמוד שיהיה הגדול שבהם סמוך ויצרף עמו שנים ויסמוך מה שירצה. ויראה לי שכתבתי הסכמה מכל החכמים והתלמידים להרים עליהם איש מהשיבה וישמרו אותו לראש ובלבד שיהיה זה בארץ ישראל כמו שזכרנו הנה האיש ההוא התקיים לו הסמיכה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כך מי שירצה שאם לא תאמר כן אי"ש תמצא' בי"ד הגדול לעולם לפי שצטרף שיהי' אחי' מהם סמוך על כל פנים והקדוש ברוך הוא ייעד שישבו כמו שני' ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצך כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק וזה יהיה אלא ספק כשישן הבורא לבות בני אדם ותרבה וזכותו ושקטתו להשיי' ולתורה ותנול' לתומכם לפני אלה המשיח כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא עד כאן.

והנה הרמב"ם לא הזכיר כאן מה שהזכיר בי"ד בהלכות סנהדרין שכתב שם ולמה היו מצטערים על הסמיכה ואמר גם כן לפי שהיו ישראל מפורזים ובבאן לא הזכיר דבר מזה וגם במסכת בכורות משנה וזה לשונו וזה בפרק ג' במשנה שמתחלת השוחט הבכור ומראה את מומו וכו' כבר ביארו בה' סנהדרין שאינו נקרא בית דין בשם מוחלט אלא סמוך בארץ ישראל בין שיהיה סמוך מפי סמוך או הסכימו בני א"י למנות אותו ראש ישיבה לפי שבני ארץ ישראל הם הנקראי' קהל והקדוש ברוך הוא קרא אותם כל הקהל וכו' עד כאן.

עוד יש לעיין בזה הענין שאם תמצא לומר שיש בנו כח לסמוך וקיימא לן לענין **מלקות דאורייתא בענין גי' / סמוכים אם דוקא בעדים והתראה לוקין או אפילו בזה עדים והתראה ולענין כפיית בית דין לא דוקא אין כופין כי תיבעי לן בזה דרך תשובה ואמר אני עשיתי עברה שחייב עליה מלקות או כרת ואני רוצה לקבל מלקי' כדי שאפטר מן הכרת כדתנן כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מיד כריתתן שנאמר ונקלה אחיך לענינך מי שלקה הרי הוא כאחריך דברי ר' חנניא בי"ג עד כאן: ועתה אשיב לכל הספקות הנזכרות לעיל א' לא! למצוא חשבון ואי'!**

שהרמב"ם סובר **שאם יסכימו חכמי ארץ ישראל לסמוך שום אדם הסמיכה תתקיים ביזו וגם הראב"ד דלא השיג עליו דכרכו נראה שהוא סובר גי' שישכילין לסמוך אם יסכימו חכמי ארץ ישראל**. וקצת ראייה יש לדבריו מדאמרין במסכת קמא פרק קמא (דף ט"ו) דאמרין התם האי כלבא דאכל אמרי ושוטרא דאכל תרגולא משונה הוא ולא מגבינן בבבל וה"מ ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא ואי תפס לא מפיקי' מיניה ואי אמר קבנו לי זמנא דאזילנא לארץ ישראל קבני' /קבני' / ואי לא אזיל משמתי' ליה עד כאן. והקשה הרשב"א ז"ל תמלי ל דבזמנא לא היה סמוך בארץ ישראל שאלו היה סמוך אף בח"ל יגבו שאין הדבר תלוי אלא במומחין ואם כן אמאי משמתינן ליה עד דלסיק /דלסיק/ לא"י דלא ימנע אי מיירי בזמן דאיכ' סמוכין אף בבבל יגבו ואי ליכ' סמוכים מה תועלת יש בעלייתו לא"י דהא אמרי' בפרק קמא דסנהדרין אריב"ל אי סמיכה בח"ל ובעינן אפי' אין סמיכה אילמלא אף דיני קנסות כלל בח"ל והא תנן סנהדרין נהוגת בין בארץ בין בח"ל וכו' אלמא בזמן דאיכא סמוכים בארץ דיני קנסות בח"ל **והשיב שמכאן יש סיוע למה שכתב הרמב"ם וזה לשון הרשב"א ז"ל** אלא שראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב מה שהסברא שאם הסכימו כל חכמי א"י לסמוך סומכים וכו' ואף על פי דבסוף דבריו כתב וזה לשונו ואף על פי שיש לעיין בזה ממה שאמרו פ' קמא דעבודה זרה וכן בסנהדרין ברם זכור אותו האיש לטוב שאלמלא הוא בטלו דיני קנסות מישראל דאלמא אי לא סמך הוא אותם ה' זקנים לא היה באיפשר לסמוך מפני שלא הוי שם סמוכים לסמוך וכו' עד כאן לשונו. **סוף לא מצא שום תשובה למה שהקשה אלא בהם שכתב הרמב"ם סמיכא שאם יסכימו חכמי ארץ ישראל לסמוך איזה אדם שישכילין לסומכו. ואף על פי שנקטשע לא ההיא דרבי יהודה בן בבא לא דחה לגמרי סברת הרמב"ם אלא שכת' שיש לעיין בההיא עובד' דר"י בן בבא**. והנה הרמב"ם השיב לזאת הקושיא של רבי יהודה בן בבא שהטעם שהיו מצטערים מפני שישאל היו מפורזים ואי אפישר שישכימו כלם ומה מניעה שיהיו להיותם מפורזים או מקבוצים **כיון שאין סיבת המניעה אלא ריבוי הדעות כמו שאין לעלות לארץ ישראל כיון שאי אפשר שישכימו בכך ואין שם דיני קנסות כמו שאין בבבל ואני אומר שאין קושיא מההיא עובדא שלא אמר שם שאלמלא רבי יהודה בן בבא לא היו דיני קנסות? לעי' אלא בטלו דיני קנסות ואיפשר שהכוונה לומר שאולי ימשך זמן רב השמד ויבטלו דיני קנסות באותו הזמן. ואם תאמר למה סכן בעצמי' ר"י בן בבא ימתין עד שיתשלח השמד ויתקבצו חכמי ארץ יש' לעשות סמוך אחי'.**

יש לומר שיש כמה מצות תלויות בענין הסמיכה כדאי' בסנהדרין ובכמה דוכתי בתלמודא. ועוד דשעת השמד היה והיה חייב למסור עצמו במצוה היותר קטנה כל שכן במצות הסמיכה שיש בה כמה גופי הלכות וחשש שאם ימשך זמן רב יתבטלו כל מצות התלויות בענין הסמיכה ואפילו לא יהיה זמן רב היה

יען כי העונות גרמו ובטלה הסמיכה בסוף ימי חכמי המשנה כשגזרה מלכות האומות כל הסמך והסומך יתגר ולא נשאר מפני כן בית דין סמוך קבוע בא"י וזה היה' כמו פי שנה אחר החרב נקצצו אז חכמי ישראל וראשי האבות והזקנים שהיו בזה הארון ההוא והסכימו לעצה נכונה כדי להסיר המחלוקת ושינוי הדעות והסברות והמנהגות שהיו מקודם לבין קביעת ר"ה וישאר המועדות על פי ראיית הלבנה וחודשי' לבין קביעתם על פי חשבון הסמיכה וא' לידס לן בחכמה גדולה וקבלה ומסורת שהיתה א' בידי מהנביאים וחכמי ישראל הראשונים והתקינו החשבון והכוכב והמתוקן הזה מסור בידינו מהם ז"ל לעיבור השנים ולקבוע ראשי חדשים והמועדות והצומות וכדי שיהיו ישראל מאז ואילך כלם שכבר נתקדשו לקצויו הארץ נוהגים על פי ביעיבור השנים וקביעתם מאז חדשים והמועדים והצומות בכל שנה ושני' ועושי' אותו ביום אחד לעצמו ידוע מימי השבוע מפורסם לכל ובה לא יצטרכו לעדים ולא תכלושים שידועי' יום קביעה כבראשונה מה שלא היה כן בראשונה כשהיו עושים על פי הראיה שאז היו צריכים ג' מבי"ד ולא שמכו בא"י וזה היה אחר שנעקרו סנהדרי גדולה מלשכת הגזית אבל כשהיתה סנהדרי גדולה קיימי' לא היה כל זה מסור אלא להם ומשנעקרה סנהדרי גדולה וזה היה כמו מי' שנה קודם חרב בית שני חור הדין לשל' בית דין סמוכים אין שם מאיש עד מרע"ה והמבועי' ולא יועיל לנו תחלה כשנאמר להם החדש הזה לכם וגומר כלומר העדות הזה לא תהיה מסורה אלא לכם ולעומד במקומכם לדורות אבל אחר שבעונותינו ראה ה'לל ברבי יהודה שניאה ובית דין שהיו סמוכים הם תקנו לו וקבעו ר"ה והמועדות ועיבור השנים לכל זמן וזמן מאז ועד יבא מורה צדק והם למדונו החשבון המתוקן הזה **והם ז"ל עשו זה לפי שראו כי יבטל דין הקביעה בביטול הסמיכה וכל זה כתוב יותר באורך ביסוד עולם ואם חס ושלום לא היה מתקן זה רבי הלל ובית דין היו בטלים קביעות ראשי חדשים והמועדי' ולא יועיל לנו בזמן הזה דליכא סמוכים** מה שנאמר בכל ר"ה ור"ה היום הזה מקודש ואני קורא עליו אשר תקראו אתם **שידברנו מכאן אינו סמוכין אינו מועיל לקדש השנים וראשי חדשים** אף על פי שנאמר היום הזה מקודש אבל עתה שרי' הלל ובית דין שהיו סמוכים תקנו וקבעו על פי אנו קובעי' החדשים והמועדות שכיון שהוא תיקן וקבע בתחלת התקנה כפי החשבון המקובל שבשנה פלוני' יהיה מקודש יום פלוני ויום פלוני ובשנה פלוני' יום פלוני ויום פלוני ה"ל כאלו הוא בעצמו כשנעבור אותו היום אומר היום הזה מקודש דמה לי אם קדשו קודם זמנו ואמר יום פלוני מקודש מה לי קדשו בזמנו וכן כתב הרמב"ן בהשגות שעשה על הרמב"ם במנין המצות ועוד אאריך בזה ב"ה בסוף האגרת הזה קראתי אותה אגרת הסמיכה ואז ב"ה אשתדל להשיג בעד הרמב"ם ז"ל מה שהשיג עליו הרמב"ן בענין הזה:

ועתה כונתי לבאר אם איפשר בזמן הזה דליכא סמוכים לחזו' עטרת הסמיכה ליושני' שאם איפשר להחזירה יש בזה כמה תועלות מה שלא יעלם שאפי' שרי' הלל וב"ד תקן בענין החדשים והמועדות עדיין יש דברים רבים תלויין בענין הסמיכה כדתנן בסנהדרין פרק קמא דיני ממונות בגי' גזלות וחבלות בגי' וכו' מכות בגי' סמיכת הזקני' ועריפת העגל' וכו' ובגמ' תאנא /תנא/ סמוכי' וסמוכי' זקנים בגי' והוינן רב מאי סמיכה וסמוכי' זקני' אמר רבי יוחנן סמוך **סבי שכפי פטי' הסוגי' נראה שבזמן הזה אין לנו כח לסמוך שיהיו שנראה שאינו יכול לסמוך אלא מי שהוא סמוך כדתנן סמיכת זקנים בגי' וכו'** ואמרין בגמרא תאנא מאי סמיכה סמיכת סבי דבעינן גי' ואוקימנא בגמרא דבעי' שיהא סמוך מפי סמוך והשתי' בעונותינו ליכא סמוך מפי סמוך **אם כן איך אפשר לסמוך עתה: ועוד נראה מהאי סוגיא שיש יתבטל הסמיכה א"י להחזירה** דאמרין התם וחד לא סמוך והא אמר רבי יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ר' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכח דיני קנסות מישראל ואקשינן נשתכחו לגרסינאו ומשני' אלא בטלו דיני קנסות מישראל שפעם א' גזרה מלכות האומות שמד על ישראל שכל הסומך יתגר וכל הסמך יתגר והעני' שסומכין בה תחרב ותחמיץ /ותחומיץ/ שסומכין בהן יעקרו מה עשה רבי יהודה בן בבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות ובין שתי תחומי שבת בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה זקנים וכו' כיון שהכירו אותם ואביהם אמר להם בני רוצו אמרו לו רבי מה תהא עליך אמר להם הריני מוטל לפניכם כאבן שאין לה חופכים אמרו לא זוז משם עד שנעצו בו שי' לונביאות של ברזל ושאוהו ככברה עד כאן.

נראה מהאי עובדא ששאם היו מתיים הסמוכים שהיו מצויים באותו זמן שלא היה איפשר להחזיר הסמיכה שאם לא כן איך יאמר רבי יהודה אלולי רבי יהודה בן בבא היתה מתבטלת דיני קנסות מפני שסמך לאותם ה' זקנים אפילו שלא יעלם אותם כשיעבור השמד ויתקבצו החכמי' ויסמוך אותם **אלא נראה שאם אין שם סמוך מפי סמוך אין יכולין להסמיך** ועוד שאם היה איפשר לסמוך לשום אדם אף על פי שלא ימצא סמוך מפי סמוך למה סכן רבי יהודה בן בבא לעצמו ימתין עד שיעבור השמד **אלא נראה שאם לא ימצא סמוך מפי סמוך אינם יכולין לסמוך וחשש אולי ימות הו' שהיה סמוך ויתבטל הסמיכה:** עוד יש לעיין בזה הענין אם נאמר שאיפשר לסמוך אפילו שלא ימצא סמוך מפי סמוך **אם יכולין בזמן הזה בשלשה סמוכין לקבוע ר"ה ומועדות ועיבור /ועיבור/ השנים** מפני שראיתי לא' מן התלמידים שטעה בזה ואמ' שאם היינו יכולין לסמוך היינו יכולין לעבר שנים ולקבוע המועדות. וזהו מה שראיתי להספקה ואין בענין הסמיכה:

ומצאתי להרמב"ם ז"ל שכתב בהלכות סנהדרין פ"ד וזה לשונו נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבא"י למנות דיניים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להם לדון דיני קנסות ויש להם לסמוך לאחרים אם כן למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל לפי שישאל מפורזים ואי אפישר שישכימו כלם ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כלם אלא דין דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי

מהרלב"ח

רבי לוי בן חביב (מהרלב"ח) נולד בזמורה, ספרד, בסביבות השנה ה"א רמ"ו (1483), ובשנת ה"א רנ"ב (1492) עברו הוא ואביו לפורטוגל, שם עברו טבילה לצורות בעל כרחם. הוא ואביו הצליחו להימלט ולהגיע לשאלוניקי, ושם התחנך. בשאלוניקי הוא כיהן ברבנות. כדי לכפר על עוון ההתנצרות הוא עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, שם כיהן כרב. מהרלב"ח התנגד לחידוש הסנהדרין לשארית המהר"י בי רב להקים (1538), בטענה (בין היתר) שאין לראות בצפת מרכז עולמי רוחני, אלא אך ורק בירושלים. עקב התנגדותו דעך הניסיון ובטל. הוא היה פוסק גדול, גישתו עסק בהדפסת ספרי אביו, ר' יעקב, בעל העין יעקב על אגדות הש"ס. הוא נפטר בשנת ה"א ש"ה (1545).

מהר"י בר

רבי יעקב בי רב נולד בטולדו שבספרד בשנת ה"א רל"ד (1474) לערך, ונפטר בצפת בשנת ה"א ש"ה (1541). הוא גלה מספרד בשנת ה"א רנ"ב (1492), הגיע לפס שבמרוקו, ונתמנה לרבה הראשי בגיל 18. רגל עסקיו במסחר הוא הרבה לנסוע ואף הגיע למזרח התיכון. בסוף ימיו התיישב בצפת, שם נחשב לגדול הרבנים, ומסביבו התנהלה פעילות רבה, שהגיעה לשיאה בנסינון להקים מחדש את הסנהדרין. אך נסיונו זה נכשל בגלל התנגדותם של חכמי ירושלים, ובעיקר רבה הראשי של ירושלים, ר' לוי אבן חביב (מהרלב"ח). בין תלמידיו הגדולים נמנים ר' יוסף קארו ור' משה מטראני (המב"ס).

תכנית היקף בעיון סנהדרין תשע"ד דף ה' ע"א (5)

יוס ג' ב' כסלו תשע"ד

וכשיהיה שם סמוכים אינו צריך אלא הסמך לבדו בהצטרפות שנים אחרים ונתן לזה טעם ששניסמך מי שהוא סמוך מפי בית דין הגדול כל יושבי ארץ ישראל משועבדים אליו ולפי זה אין אנו צריכים לדעתם שעי"כ יקיימו מה שיגזור בית דין הגדול כמו שכתבנו אבל כשלא יבא הסמיכות מכח בית דין אין שום אדם משועבד לחבירו ומפני זה צריך לדעת כלם כדי שישעבדו את עצמם לזה הסמוך שמתחדש עתה שלא בא מכח ב"י דין הגדול וכיון שיסמיכו כלם חייבים המיעוט להסכים עמהם ומפני זה אומר עד שיסמיכו כלם ולעולם אינו צריך אלא רוב:

ועם כן שכתבנו גם כן ויתיישב מה שהביא הרשב"א ראייה למה שאמרנו בפרק קמא דמאן שם אמרו קבעו לי דוכתא משמתינן ליה שאולי בזמן האמוראים היה ארץ ישראל חרבה ולא היו כל כך חכמים מפורזים כמו שהיו בזמן רבי יהודה בן בבא והיה יכול לסמוך באותו זמן: ועתה נשאר לנו לבאר אם הם סמוכים: שנעשו בזמן הזה אם יוכלו לקדש חדשים ולקבוע מועדות על פי הראייה. ונאמר שפשיטא ופשיטא שאין להם יכולת לבטל מה שעשה ר' הלל ובית דין דהא קיימא לו דכל דבר שבמנין צריך מנין אחר לחתירו ולא ימצא מנין אחר כהונו עד יבא מורה צדק ויתקון החדשים והמועדות שתקן רבי הלל ובית דין היה בשנת ד' אלפים ומאתים וששים לבריאת עולם כך כתב גם כן בעל יסוד עולם במקום אחר נמצא שמבטול הסמיכה ועד היום יש אף ושמנה ושלשים שנה וכבר כתבנו למעלה בשם בעל הספר הנוכח שהיה שלש מאות שנה אחר החרבן ואף על פי שאינו נראה מדוקדק החשבון אולי היה החשבון הוא האמת שבמקום אחר לא מצאתי אלא ש' במקום שלש מאות אולי היה תיזיו ועוד במקום אחר נראה שאינם יכולים עתה בזמן הזה לקבוע על פי הראיה וישך מחלוקת גדול בין הקרובים והרחוקים שמפני זה נקצצו אז חכמי ישראל וראשי האבות והזקנים שהיו בדור האחרון ההוא והסמיכו לעצה נכונה כדי להסיר המחלוקת ושינוי הדעות והסברות והמנהגות שהיו מקודם לכן בין קביעת ראש השנה ויו"ה הכפור"י ושאר המועדות על פי ראית הלכה וחדושה לבין קביעתה על פי החשבון עד שהפנינו כן בני בבל מסתפקים ולא יודעים אימתי יקבע ראש השנה ויום הכפורים והאילו בעיבור השנה לפעמים היו מסתפקים אם עברו ב"י דין אם לא והי' כל זה מביא מחלוקת גדולה וקלוקל בקביעת המועד' בזמנם הראויים להם כל זה כתוב בספר יסוד עולם וכת' בעל זה הסכים דעת החכמי' והזקנים ויסדו לו בהכמה גדולה ובמסורת שהיתה בידם מהנביא' ומהחכמי' הראשונים' והתקינו החשבון הנכון והמתקן הזה המסור בידיו וכבר כתבתי בן זה למעלה וחרזתי לכותב פנים שנית כדי להורות לך שאי אפשר שיתבטל החשבון הזה עד יבא מורה צדק ויהיו ישראל מקובצים:

עוד במקום אחר אביא לך ראייה שאין בידיו כח ואפילו שנסמך בזמן הזה לבטל החשבון המתקין המסור בידיו ממה שכתב הרמב"ם פ"ה מהלכות קדוש החדש וזה לשונו כל שאמרנו בקביעות ראשי חדשים ור"ה על פי הראייה ועיבור השנה מפני הזמן ומפני הצורך אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל או בית דין הסמוכים בארץ ישראל שנתנו להם הסנהדרין רשות שכן נאמר למשה ולאחרן החדש הזה לכם ראשי חדשים וממני השמועה למדו איש מפי איש עד משה רבי' ע"ה שכן הוא מירוש הדבר עדות זו תהיה מסורה לכל וכל העומד אחריכם במקומם אבל בזמן שאין שם סנהדרין בארץ ישראל אין קובעין חדשים ואין מעבירין שנים אלא בחשבון זה שאנו מחבישין /מחשיבין/ בו היום עד כאן לשונו אלאמא דבזמן דליכא סנהדרין אפילו ימצאו סמוכים אינם יכולים לקבוע חדשים ולא לעבר שנים כי אם בזמן שיש שם סנהדרין אלא שהרמב"ם השיג עליו בהגות על המצות שעשה לה לשנון וראיתו בחבורו הגדול בהלכות קדוש החדש שכתב על כך שקדוש החדש ועיבור השנה אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל או בית דין הסמוכים בארץ שנתנו להם רשות וכו' והשיג עליו מסוגיות /מסוגיות/ **נראה שאפילו שלא יתבא בזמן סנהדרין בג' מוסבים מסיפיק לעבר השנה ולקדש החדש כדתנן במשנה בתחלת סנהדרין עבור החדש בג' ועבור השנה בג' וכן שנו בפ"ג מ"ה ראוהו ג' והם בית דין יעמוד שנים ויושיבו מנהגיהם אצל היתיד ויעידו בפניהם ואמרו מקודש מקודש** והביא כמה ראיות לזה וגם חשני מכמה מקומות אחרים שהביא הוא ז"ל שהדבר מסור לסנהדרין ולקיים חשני מאמרים שנראים כסותרין זה לזה כתב דבזמן דאיכא סנהדרין הדבר מסור להם אבל אם נעקרו הסנהדרין סגי בג' סמוכים:

ואני אומר שאין שום קושיא מאלו המאמרי' לרב ז"ל שלא נעלם ממנו שר"ע עבד ח"ל וברוך בן נריה גם כן והוא ז"ל בעצמו כתב סמוך לזה המאמר שבזמן אביי ורבא היו סמוכים על קביעות ארץ ישראל על פי הראיה ובאותו הזמן לא היו סנהדרין ואין יסדרו דבריו האחרונים והראשונים **היא כן שבזמן דאיכא סנהדרין מסור להם או לג' סמוכים הבאים מכחם ואפילו אם נעקרו הסנהדרין' אם לא נפסקה שלשלת הסמיכה באין מכה הסנהדרין קרינו בהו מפני שכשננתנין לסנהדרין רשות לסמוך הראשון נותנין כח שיסמיכו ושיסמיכו /אחר האחר לאחר עד סוף כל הדורות/** ואם כן אפילו אותו האחרון מכה הסנהדרין בא ולאפוקי אם נפסקה שלשלת הסמיכה כמו שאמרנו בעונותינו אף על פי שיעשו סמוכים בהסכמת חכמי ארץ ישראל אין בהם כח לקבוע חדש ולא לעבר שנים ומפני זה כתב הרב שעד ימי אביי ורבא היו סמוכים על קביעות ארץ ישראל שהיה הסמוך' שהיו באותו זמן היו באים מכה משה רבי' ע"ה שעדיין לא נפסקה שלשלת הסמיכה עד כאן. ועדיין קשה לי מה שכתב הרב' קדוש החדש בפרק קמא וזה לשונו זה שאנו מחבישין בזמן הזה כל א' וא' בעירו ואומרים קדוש ביום פלוגי ויום טוב פלוגי לא כלל פלוגי לא חשבון שלנו אנו קובעים ולא עליו אנו סומכים שאין מעברין שנים וקובעין' חדשים בח"ל ואין אנו סומכים אלא על חשבון ארץ ישראל וקביעתם וזה שאנו מחבישין לגלות הדבר בלבד הו' כיון שאנו יודעים שעל חשבון זה הם סומכים אנו מחבישין ליעד יום קבעו בו בני ארץ ישראל אי זה יום הוא וקביעת בני א"י אותו יום שהיה ראשי חדשים או י"ט לא מפני חשבון שאנו מחבישין עד כאן: ולדעת כ"ע בין כשמקדשין החדש על פי החשבון בין כשמקדשין על פי הראיה צריך שיקדש על החדש בג' מומחין ואם כן עתה דליכא מומחין בא"י מה יועיל לנו קביעותם שנסמך עליהם והוא ז"ל כתב בספר המצות וזה לשונו הביאו הרמב"ם בהגותו שעשה עליו אבל עתה אוסיף עיון בדברי הרב שכתב כאן כי המצוה הזאת לא יעשה אותה לעולם אלא בית דין הגדול לבד ובארץ ישראל לבד באחד מהרמב"ם החכמים מארץ ישראל או ראוי לבית דין הסמוך בא"י שיעבר שני ויקבע חדשים בח"ל כמו שעשה ר"ע וכתב עוד שיש הנה עיקר גדול מחכמי האמונה לא ידעוהו ולא יתבוננו במקומו אלא המעמיקים בדעה והוא שבהיותו היום בח"ל חושבין במלאכת העיבור ונאמ' שהיו היום ראש חדש וזה היום מועד לא מפני שחשבונו נשימהו מועד לשום פנים אלא מפני שביט דין שבארץ ישראל קבע זה היום מועד או ראש חדש ועל קביעותם נעמוד לא על חשבוננו ואמנם חשבוננו לגלוי מילתא בעלמא והבן זה מאד ואני אוסיף לך ביאור אלו חשבונ' עני' משל שבני ארץ ישראל יעברו מארץ ישראל חלילה לאל מעשות זאת שהוא הבטחה שלא ימחה אותה האומה מהכל ושלא יהיה שם בית דין לא יהיה בח"ל בית דין שנסמך בארץ עד שחשבונו זה לא יועיל שום דבר בשום פנים לפי שאין לנו לחשוב בח"ל לעבר שנים ולקבוע חדשים אלא בתנאי הנזכר כמו שביארו כי מציון תצא תורה ודבר יי' מירושלים וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם ובראי בלשונות התלמוד הזה הענין יתבאר לי /ול' כל מה שאמרנו ביאור ארץ ספק בו עד כאן לשונו: ואם כן בזמן הזה שבעונות ארץ בית דין לא בארץ ולא בח"ל יועיל לנו הקביעה' שנקבעין בארץ ישראל בזמן הזה שאין שם בית דין וכבר השיג עליו הרמב"ם ואמר שדבר גלוי הוא שהיום מכמה שנים בטלו סמוכים מארץ ישראל ואין דנין שם אפילו דיני קנסין' כל שכן שיקדש על פי הראיה או על פי החשבון ובין בראיה בין בחשבון בזמן הער הזה שאין סנהדרין ולא בית דין סמוכים כלל ואין בח"ל בית דין שנסמך ישראל לא יועיל חשבון בשום פנים כפי דברי הרב כיון שנעדר מארץ ישראל בית דין ואין שם ב"ד כלל לקדש החדש ולעבר השנה וכן מח"ל נעדר למורי בית דין שנסמך בארץ אם כן לפי דבריו היה ראוי שיהיו המועדים בטלים מזה כמה שנים שהרי הו' מודה שאפילו בקביעות

חייב למסור עצמו עליה ששעת השמד היה כנזכר ועוד שחשב שלא ירגישו בו האויבים. ועתה ראוי לחקור מה סיוע הביא הרשב"א מלשון הרמב"ם ז"ל שהיה כתב בפירו' שא"י שסיכמו הכל ואם כן הקושיא שהקשה הרשב"א דכי אמר קבע לי דוכתא דאזלינא לארץ ישראל וכו' אמאי משמתי' ליה ואם כן עדיין הקושיא במקומה עומדת כיון שאי אפשר שיסמיכו הכל ומה תועלת יש לו בעליית א"י גם יש לחקור בלשון הרמב"ם מה שכתב ביי"ד שא"י שיסמיכו הכל ובכמה מקומות שדבר בזה הענין לא הזכיר זה הענין שא"י שיסמיכו הכל כמו שכתבתי למעלה. ואני אומר שכונת הרמב"ם היא שיש הפרש גדול בין דורו של ר' יהודה בן בבא ובין הזמן שדבר בו הרמב"ם ז"ל שבזמן ר' יהודה בן בבא היו כמה קהלות בא"י וכמה חכמים גדולים מפורזים בא"י ומפני זה כתב הרב שהטעם שהיו מצטערים בסמיכה באותו זמן היה מפני שהיו ישראל מפורזים ואינו בזמן הרמב"ם אז כזמנינו זה שאין שם אלא מקי' אי' שיש שם ישראל או ראש ישיבה אחד שבזמנינו זה נקל הוא שיתקבצו בני הישיבה לסמוך הרב שלהם ולפיכך במשניות שהוא מדבר בזמן קרוב למשיח שהוא זמנינו זה לא כתב אלא יראה לי שאם יסמיכו בני הישיבה למנות לגדול שבהם ראש ישיבה יתקיים הישיבה על ידו ולא אמר שיש קושיא בהסכמתם מפני שאין שם אלא מקום אחד שיש שם ישראל בזמנינו זה בצפת עיקר הישיבה ובזמן הרמב"ם לא היה אלא בירושלים עשרה או עשרים בעלי בתים והיה נקל לסמוך אם היה אי זה חכם ביניהם אם יסמיכו בכך:

ומה שנראה לנו הגמ' שצריך הסומך שיהיה סמוך דוקא אם רוצה לסמוך בג' אבל בהסכמת חכמי א"י אפילו שלא יהיו סמוכים יכולין לסמוך בהסכמת כולם או רובם והביא לזה ראייה הרמב"ם בפ' המשנה של סנהדרין פ"ק ואע"פ שאות' הראיה שהביא אינו בהעתקת לשון הקדש אבל בהעתקת העברי /מבמהורה הראשונה:

הרשב"א כתב ז"ל בלשון ערבי: ואנא אעתקא אן אדע וקע אל נאמא מן גמלה לתלמידים ואל חכמי' עלי תקדמה שכן פי אל ישיבה כאן ינעלה ראש ובשרט אן יכון דלך פי ארץ ישראל כמה קרמנא כאן דלך דל שכן דלך לה אל ישיבה ויציר סמוך ויסמוך הוא בעד דלך מן שא לאנך אן לס תקל בהדא אל אצל לא ימכן וגוד בית דין הגדול אבד' לן ויתחגל כל ואחד מנהון אן יכון סמוך בלא סך ואוללך קד' ועד ברגועה פי קולה ואשיבה שופטין כבראשונה ונעלך תקון אן אל משיח קדמוהו ואן באניא גיגר סמוכים פהדאמחאל לענא קריבינא פי צדר כתבנא אן אל משיח לא יזיד פי אל שריעה ולא ינקח מנהא לא פי אל מכוצץ ולא פי אל מנקול ואנא אעתקד אן אל סנהדרין תרגע קבל טהור אל משיח ודלך יכון מן אעלמחה קיאל ואשיב' שופטין כבראשונ' ויועצין ככתחלה אחרי' כן קירא דל עיר הצדק יכון דלך אל שך ענדי מא יצלח אלהא קלוב אלנטא ויכתר כידהום ושוקהום אל אלהא ולא שריעת ותתכר אסתאקמאתה קבל מאגיני אל משיח כמאבאן פי נצוץ אל מקרא עד כאן לשונו. **ופ' הענין שאם היה האמת שאי' יכול לסמוך אלא סמוך מפי סמוך עד מרע"ה אם כן נתבטלה הסמיכה לעולם ואפילו יבא המשיח שהמשיח אינו יכול להוסיף לא בתור' שכתב' ולא בתור' שבע"פ שום דבר ולא וזהו אמנם ייעד הקדוש ברוך הוא לישר' שכשישובו ישראל לאדמתם ישיב שופטיהם כבראשונה ויועציהם ככתחלה וזה בהכרח אינו יכול שיהיה אלא בהסכמת החכמים שבא"י ואפילו לא יהיו סמוכים:**

ומכאן יתברר לנו מה שכתב הרמב"ם והדבר צריך הכרע אינו חוזר אלא לסיפא דההיא הלכה שכתב וזה לשונו ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כלם וכו' ופירושו שיש ספק בזה הענין אם יהי' שם סמוך א' מפי סמוך אם מספיק ויצטרף עמו שנים אחרים ואפילו לא יהיו סמוכים או דלימא צריך שיהיו ג' כולם סמוכים שאם תאמר שצריך ג' סמוכים אפילו ימצא סמוך א' או ב' יהיה צריך דעת כלם כמו שצריך כטאין שם שום סמוך שגם כן נתבטלה הסמיכה כיון שאין שם אלא שנים אם נאמר שאנחנו צריכים ג' אבל אם נאמר שאין צריך אלא סמוך א' אז אין צריך דעת כלם ומפני זה נקט אין צריך דעת כלם לאפוקי שאם היה הדין שהי' צריך ג' סמוכים' היה צריך דעת כלם אבל אם הדין הו' כמו שכתב לעיל הוא צריך אלא סמו' א' אין צריך' לא דעת כלם ולא דעת רובם אלא יצרף עמו שנים כמו שכת' לעיל. והמשך הלשון יהיה בזה האופן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אז אינו צריך דעת כלם כמו כשהוא צריך כטאין שם שום סמוך והטעם לזה לפי שאין צריך אלא סמוך א' כדין לסמוך וזהו כלם סמוכים' והוא הגדול שבהם ומפני שזה הסמוך שהוא מפי בית דין כבר נתנו לו בית דין רשות לסמוך ושאותו הסמוך ידיו דיני קנסות לכל וכל העומדים בארץ ישראל הם משועבדים לבית דין הגדול שבארץ ישראל ובית דין הגדול שבארץ ישראל גזרו שאותו הסמוך שהם סמוכים' יסמוך למי שירצה וידון לכל יושבי ארץ ישראל על כרחם יקבלו עליהם מה שגזרו בית דין הגדול ומפני זה אין צריכ' לדעתם שעל כרחם ידונו אותם אבל כשבאו עתה לעשות סמוכים בהם בהסכמ' ארץ ישראל אין שום א' משועבד לחבור ומפני זה צריך שיהיה דעת כלם או רובם וגם אם היה הדין שצריך ג' סמוכים ולא ימצא אלא א' או שנים גם כן היה צריך דעת כלם או רובם שמכח בית דין אינם משועבדים לזה הסמוך כיון שאינו אלא א' א"ת"ל שצריך כל הג' סמוכים' וכבר פסק הרב לעיל שאינו צריך אלא אחד מן הג' שיהיה סמוך ועל זה הדבר הוא שכתב הרב והדבר צריך הכרע פי' אף על פי שפסקתי שבסמך א' מספיק בהצטרף שנים אפילו לא יהיו סמוכים זה הדבר צריך הכרע וכן כתב בפירושו משנה בפר' קמא דסנהדרין וז"ל ולענין אם צריך שיהיו הג' סמוכים ואז יהיו יכולין לסמוך שום אדם יש בזה ספק ומה שנתבאר מן התלמוד שהיה הגדול סמוך ויצרף עמו שנים ויסמוך מי שירצה וכו' אלמ' שאינו חוזר והדבר צריך הכרע אלא למאי דסליק מיניה:

ועוד משני צדדין הוא מוכרח שאינו חוזר אלא אלא דסליק מיניה חזא שכבר הביא ראייה גדולה והכרע גדול בפירוש המשנה מהפסוק שאמר ואשיבה שופטין כבראשונה ואם לא יהי' בזה האופן שכת' הרב אי אפשר שיתקיים הפסוק והמשיח אינו יכול לסמוך שכתב הרב שאינו יכול לסמוך שאינו יכול להוסיף לא לגרוע על מה שכתבו בתורה ומתו' חזון לשון ג' כן שאם היה חוזר למה שאמר נראין הדברים הי' לו לומר והדברים צריך הכרע כמו שכתב נראין הדברים:

ועוד שדבריו הראשונים היו סותרים דבריו האחרונים שמי שיאמר נראין הדברים נראה שיש לו אי זה הכרע שמצד אותו ההכרע נראה לו כך ומי שיאמר והדבר צריך הכרע נראה שאין לו שום טעם והכרע לכשיהיה אותו הדבר אמת ועם מה שכתבנו כבר תרגנו שלא נשאר שום קושי' להרמב"ם על מה שכתב מההיא עובדא דר' יהודה בן בבא וגם כל מה שהסתפקנו בלשון הרמב"ם כבר פירשנו הלשון יפה ולא ימשך משם שום קושיא לענין הסמיכה שבזמן הזה הוא הקושיא שעשנינו דמה שאמר דבכל התורה כלה רובו ככלו ומכאן הצריך כלם כפי הנראה מפשט לשונו **ועם מה שכתבנו ויתיישב יפה שלעולם אין הרבש בענין הסמיכה לשאר המצות אלא שבא ליתן טעם למה צריך בכאן פירוש דעות**

תכנית היקף בעיון סנהדרין תשע"ד דף ה' ע"א (5)

יוס ג' ב' כסלו תשע"ד

וגם כתבנו לעיל שאפילו יהיה לנו כמה סמוכים אין לנו כח לקבוע חדשים עד יבא מורה צדק ויבא מנין אחר יותר גדול ממנין רבי הלל וביט דינו והסכימו וסמכו לי אני הצעיר באלפי יעקב בן ברך ואחר שעברו כמו ב' אי"ג חדשים כמעט שחיו היה קורה לי כמו שקרה לרבי יהודה בן בבא ז"ל שקמו שני מלשינים עלי על לא חמס בכפי ישלם להם השי' פלם הרע והוצרכתי לצאת חוצ' לארץ אז חשבתי בלבי שמא ח"ו נטרפה השעי' וצאצ ח"ל ובח"ל לי כח לסמוך לשום אדם כמו שהוא פשוטה במ' סנהדרין דאמרין התם אין סמיכה בחצו' לארץ ואוקימנא התם שפירוש שמר' הסומך והנסמך שיהיה בא"י ונמצא שמא ח"ו כל מה שטרחנו לריק שכבר הוא ברור כמה הוא קשה לקבץ ריבוי דעות להסכמה אח' לכן סמכתי לארבעה זקנים בחכמה מבחר מהחברים הנמצאים שם בזמן הזה והאל יודע שכל כוונתי לא היתה אלא לשם שמים לא להשתרר ולא להתגדל אלא מפני שראיתי שכתב הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה כבר הבאתי אותו לעיל שכשיכין הבי"ה לבות האנשים והיה כוונתם ותשוקתם לשמי' ואשימו בני ארץ ישראל למנות עליהם ראש ישיבה והכריע זה ממה שאמר הנביא יסכימו בשופטך כבאראשונה וגו' הוא לקיים בו הפסוקים שיאמר הנביא ופדויו יי' ישוּבוּן ובאו ציון ברנה וגומר אמן וכי"ר יעקב ב' רב:

1. שו"ת צ"צ א"עזר חלק ב' סימן כז בדיון סמיכת זקנים בזה"ז.
הרמב"ם ז"ל (בפ"ד מה' סנהדרין ה"יא) פסק וז"ל: נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אי"כ למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישאר מפורזין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע עכ"ל.

(א) והנה כל המפרשים מבארים, וכן נראה בפשטות שזה שמסיים הרמב"ם והדבר צריך הכרע כוונתו על עצם דין של הוראין לי, שמסיים דבריו במסתפק בזה, אבל קשה לפי"ז ממה שהרמב"ם בפיחמ"ש בכמה מקומות (בסנהדרין פ"א מ"ג ובבבבורות פ"ד מ"ג) הכריע הדבר בפשיטות שבדאין כן הוא, הגם שכידוע אין להקשות על הרמב"ם במה שבספר הי"ד סותר אי"ע למי"ש בפיחמ"ש כי חזר בו מדבריו, עיי' בלח"מ, אבל כאן הרי לא רק במקום אחד כתב כן בפיחמ"ש כי אם חזר ושנה כן בפשיטות ובדאות גמורה ובהסתמכו על מה שכבר כתב, לכן קשה בכאן לומר ששוב אחרי כל הדואות חזר בו להסתפק בזה.

עוד מקשה הרדב"ז על מה שכתב הרמב"ם הטעם שהצטערו על הסמיכה לפי שישאר מפורזים דמה בכך והלא בא"י קרובים זה לזה והיו יכולים להסכים על הסמיכה ע"י שליחים או ע"י אגרות, ורוצה להוכיח מזה שצריכים להיות כולם במעמד אחד והיה רחוק קצבצם הואיל והם מפורזים ע"ש, וכמוכן שדוחק לפרש כן בכונת דברי הרמב"ם שמצריך חוץ מהסכמת כולם. גם קיבץ כולם, גם דא"כ היה צריך הרמב"ם לכתוב בלשון, שאם התקבצו והסכימו כל החכמים.

(ב) ולעני"ד היה נראה לבאר כונת הרמב"ם כזה, דהנה הרמב"ם בפיחמ"ש (בפ"ד בבבבורות מ"ד) מבאר לענין תניית רשות, שיש שני מיני תניית רשות (א) אם הדיין נקט רשות מראש וישיבת ארץ ישראל, אותה הרשות מועיל לארץ ישראל בלבד ואינו מועיל בחוצה לארץ. (ב) אבל אם הדיין נקט רשות מראש הגולה הרי הוא המועיל בכל מקום בארץ ישראל ובחוצה לארץ לפי שדינו של ראש גולה על כל ישראל כדינה של מלכות שאונסת ומכרת וכו' עיי"ש.

ולפי"ז אף אנו נבאר נמי בדומה לזה בכאן בכונת הרמב"ם, ששובר, דנהי שכל חכמי א"י יכולים לסמוך איש על העדה, אבל מ"מ חלוק סמיכה זאת מסמיכה המשמית של איש מפי איש, והוא דבסמוך מפי סמוך מכיון שאינו צריך לשום הסכמה מקהל ועדה, וסמיכתו נובעת מכח מה שסמוך מפי סמוך אצל דיו עליו, סמיכתו שדין דיני קנסות לכל ובכל המקומות בארץ ובחוצה לארץ. אבל בענישה סמוך ע"י הסכמת חכמי ארץ ישראל נהי שיש כח ביד חכמי א"י יחדו להסכים למנות דיינים ולסמוך אותם ואותם הדיינים יכולים לסמוך אח"כ אחרים, ולדון דיני קנסות, אבל הסמיכה הזאת לדון דיני קנסות לא מהני אלא רק בארץ ישראל שבה הסכימו כל החכמים לסומכו, אבל במקום בחו"ל שלא הסמיכה ע"י, שם לא מהני הסמיכה בכדי לדון שם דיני קנסות, מכיון שזאת הסמיכה תלוי בהסכמה וא"כ במקום שלא הסכימו ע"י שם לא מהני הסמיכה.

וההבדל בין הסכימו חכמי ארץ ישראל להסכימו חכמי חו"ל הוא בזה, דהסכמת חכמי חו"ל לא מהני לסמוך אפילו לדידהו ולמקומם, משום דאין להם הכח הזה, והסכמת חכמי א"י מהני הסמיכה לדידהו, ובכ"מ שיצטרפו להסכמתם, ויש להם הכח הזה משום דאיכרו קהל. **ודברי אלה מוכרחים מדברי הרמב"ם, שגבי סמוך סמוך כותב בלשון: אינו צריך דעת כולם אלא דן דיני קנסות לכל. והיינו דאע"ג שלא הסכימו כולם מ"מ דן דיני קנסות לכולן מכיון שהוא סמוך מפי סמוך, וזהו שמסיים ע"י הרמב"ם שהרי נסמך מפי בית דין ולכן אינו תלוי כלל בהסכמת קהל, ואילו בסמוך מפי חכמי ארץ ישראל, כותב ויש להן לדון דיני קנסות, ואינו מזכיר מילת לכל, והיינו משום דלא לכל יש להם לדון דיני קנסות כי אם רק לאותן המקומות שהסכימו, וכנ"ל.**

(ג) ולפי"ז יתישבו כל הקושיות, דמה שמקשה הרדב"ז דמה הוא זה שכותב רבנו ב' שישאר מפורזין והלא בא"י קרובין זה לזה, מיושב לפי דברינו בפשוט, והיינו משום דכוונת רבינו בפי"ש שישאר מפורזין הוא מפורזין בחוצה לארץ ואי אפשר שיסכימו כולן שיצטרפו כולן בכל המקומות שישאר מפורזין להסכמה, וא"כ הרי התם לא יוכל המוסמך מפי חכמי א"י לדון דיני קנסות, כנ"ל, ויצאו שיהיו מקומות שיבטלו דיני קנסות מישראל, לכך הצטערו חכמים על הסמיכה של איש מפי איש, משום: אם היה שם סמוך מפי סמוך אצל צדק דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל, והיינו לכל מי שירצה ובכל המקומות מכיון שהרי נסמך מפי בית דין ואינו תלוי בהסכמה.

(ד) ועפי"ז מביא י"ש לומר דמה שמסיים אח"ז הרמב"ם בסוף דבריו וכותב והדבר צריך הכרע, דכוונתו הוא דצריך הכרע על זה החילוק שכותב סמוך מפי סמוך דן דיני קנסות לכל, ובסמוך מפי חכמי א"י אינו דן לכל אלא רק במקום שהסכימו, אבל זה בודאי היה פשיטא ליה שפי' להרמב"ם דחכמי א"י יכולים לסמוך, ובהוכחותיו בפיחמ"ש לסנהדרין, אלא שצריך לזכור על הכרע על תירוצו זה לפי שישאר מפורזים על הקושית למה הצטערו חכמים על הסמיכה, וכנ"ל.

ובזה יתורץ גם מה שראיתי מקשים על הרשב"א ביחידושו לבי"ק (ד' ל"ו) שמביא הנראין לי של הרמב"ם הנ"ל וגם מקשה קבשיתו דא"כ למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה, ואינו מזכיר כל תירוצו של הרמב"ם ע"י.

אבל לפימ"ש מיושב שפיר, דלפי דברי הנ"ל הא הרי גם להרמב"ם לא היה ברור ליה תירוצו וכותב בעצמו שהדבר צריך הכרע, ולכא הנינו מביא הרשב"א תירוצו זה, וזהו שכותב הרשב"א: שם: אלא שראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב מן הסברה שאלו הסכימו וכו' ואע"פ שיש לענין וכו', והיינו דאע"פ שיש לענין ממה שמצינו שהצטערו חכמים על הסמיכה ואין תירוצו מספיק ומכריע ע"י, בכל זאת כתב כן מן הסברה שמועילה הסכמת חכמי ארץ ישראל.

החשובו צריך שיהיה שם בית דין שנסמך בארץ. וכתב עוד הרמב"ן שזה הוא מוסכם לדעת כ"ע שבין הראשונים בין בחשובו צריך בית דין של ג' מומחין. וכתב שמרפא הקושי הגדול הזה הוא שרי' ההל הנשיא בנו של רבי יהוד' הנשיא שתיקן חשבון העיבור הו' קדש חדשים ועבר שנים הראויים להתעבר לפי מנייננו עד שיבא אליהו ונחזור על פי הראיה בבית דין בבית הגדול והקדוש אמן במהרה בימינו יהיה. שהוא ע"י ראה שיתבטלו המועדות מפני יקוטל הסמיכה כמו שנבטלו דיני קנסות וכל דבר שצריך מומחין ועמד ונתן החשובו וקדש ועבר בו חדשים ושנים עד שיבנה בית המקדש ולפיכך הוא שבטלה הראיה אצלנו לפי שאין לנו בית דין הראויים לקבל העדות ולקדש על פיהם:

10 ועתה כתב הרמב"ן ועל השואל להקשות מזה שאמרו אין מעברין את השנ' לפני השנה ואם עברה אינה מעוברת אבל מפני הדוחק מעברין אותה אחר כבר יש טעות בספרים ולא הרגיש בו החכם הלשון הוא אחר ראש השנה מיד פ"י שאם קודם השנה אינם יכולים לעבר כ"ש אם יעברו זאת השנה אלף שנים מקדם כמו שקדם לנו עתה שמוזמן רבי הלל עד היום יש יותר מאלף שנה ואין יועיל קביעותו מאז לשנה הזאת והשיב הוא ז"ל וזה לשו' ותשובת זאת השאלה שאין זמן זאת העיבור קבוע להם מן התור' ואין להם אלא שלא יעברו אותה אחר ניסן דכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים ודרשו לו ניסן וא"י אחר ניסן אבל לפי שלא היו רגילין בעבור אלא בקרוב לאדר שנודע להם ענין האביב ופירות האילן ואם יקדימו להם בשנה מהשנים יבא הדבר לידי שכחה ושכחו ומפני זה היה להם תוקן שלא יעברו אותה קודם ר"ה שמא ישכחו ויבאו לזלזל בחמץ בפסח ובמועדות והתנו שאם עברו לא תהא מעוברת עד שיחזורו ויגלו חשבונם לעם בזמנו וכך אמרו חשובי מחשבינן גלוי לא מגלינן אבל כיון שראה החכם הנזכר ביטול המועדות למערי אם לא יעשה הקבוע ההוא וראה תקון הכל בחשובו הזה אין מקדים ואין מאחר שהדבר יותר מוסכם ומקובל עם העם בדעת המועדות בקביעות מאין שבשו ושינוי עמד וקדש חדשים ועבר שנים כלם לפי החשובו בבית דין ההוא הסמוך וכו' עד כאן וסוף דבריו ולפי כל זה נאמר שמעשה שהסכים ר' הלל הנשיא ובית דינו על החשובו הזה ותיקן אותו לדורות בחדשים ובשנ' קורא אין בהם אלא מועדי י"י אשר תקראו אותם ועל זה הענין הוא היום החדשים והמועדות עד יבא ויורה צדק לנו עד כאן:

120 זהו מה שהשיב הרמב"ן אבל דברי הרמב"ם תמהים ואי אפשר שנאמר שנעלם מנו הקושיא הזאת ועוד שדבריו סותרין אלו לאלו ועוד שהוא רוצה להכחיש החוש שמהו כמה שנים לא היה לנו סמוכים ואם כן מה יועיל קביעות ארץ ישראל לכן אני אומר לתקן זה הקושי הגדול שהרב הולך לשטונו שהוא סובר שאם נתקבצו כל חכמי ארץ ישראל יכולין לסמוך מי שירצו ועתה נשקבעים אומריים אין פלוגי הוא ראש חדשים ואינם פלוגי הוא מועד ה"ל כאלו מסכימים כלם שחכמים יתנו סמוכים לענין קידוש החדש וקביעות המועדים שיכולים הם לסמוך סמוך א' לקצת דברים ולקצת דברים לא יהיה סמוך ובדאי שבנינו כזה אין שום חילוק בכל ארץ ישר' לא חכמים ולא בחמוץ העם שלא יסכימו שיהיו חכמים סמוכים לזה הענין. ואם תדקדק בלשון שכתב הרב בס' המצוי' שלו וזה לשו' ואני אוסוף לך ביאור אלו חשבנו ע"י משל שבני ארץ ישראל יעברו מארץ ישראל חלילה לאל מלשונות זאת שהוא הבטיח שלא ימחה אות' האומה מהכל ושלא יהיה שם בית דין ולא יהי' בח"ל בית דין שנסמך בארץ וכו' עד כאן משם מתבאר לך שמה שכתב שהוא הבטיח שלא ימחה אות' האומה מהכל וכו' נראה משם מה שכתבתי ולמה לך להזכיר בני ארץ ישראל לא הוה ליה להזכיר אלא הבית דין והחכמים" **אלא ודאי הכוונה שאף על פי שלא יהיה שם בית דין בפירוש אין סהדי מן השתם של החכמים וכל ישראל מסכימים שיהיו הראשי' מהם סמוכים לענין קביעות החדשים ואף על פי שלא יפרשו ובהו יתירוץ זה הקושיא שעשה הרמב"ן על הרב ז"ל:**

140 ועתה נבאר לי לבאר ענין המלקות אם מי שבא דרך תשובה לפני הסמוכי' ולא התורו בו ואפילו עדים לא היו בדבר אם יכולין להלקותו דאורייתא אם לאו וכבר כתבתי דרך כפיה לא קביעתי לך דודאי אין מלקין אלא בעדים והתראה איך מביעטא מביעטא; לא כשהוא בן דרך תשובה לבית דין ואמר לבית דין אני עשיתי עברה שחיבי עליה כרת ורוצה לקבל מלקות כדי ליפטר מן הכרת כדתנן במסכת סנהדרין וכמו שהבאתי המשנה לעיל: ואין ראה ממה שכתב הרמב"ם פרק י"ח מהחלות סנהדרין גזרת התובת שאין בה בית דין ומיתיון ולא מלקין את האדם הודאת פיו דחתם לא מיייר אלא כשהוא מכה אותו דרך עונש או דרך כפיה דאי לא תימא הכי לקתה מדת הדין מי שעבר עבירה שחיבי עליה כרת אם בא וכפו אותו בית דין לקבל מלקות ועשה תשוב' יפטר מן הכרת כל שכן מי שחטא בלא עדים והתראה אם רצה לקבל מרעונו מלקות ועשה תשובה שיפטר מן הכרת. ואם תאמר הרי כתב שם הרב דגורת מלך הוא יש לומר שלא על זה אמר הרב גזרת מלך אלא חלילה לא לגזור על האדם עול וחמש שמי שיחטא בעדים והתראה יקל עונשו שם אים יקבל מלקות יפטר מן הכרת מול שאל העיד פניו כל כך שחטא בסתר בלא עדים והתראה שלא יפטר מן הכרת אם יקבל מלקות אלא כונת הרב במה שאמר גזרת מלך היא אינו על זה אלא לומר דאף על גב דקדיל' הודאת בעל דין קדי' דמו דמור מלך הוא שבנין מלקות ומיתיון בית דין אינו מועיל הודאת פיו ומצאנו תשובה לאנאנים וזה לשונו הבא לבית דין ואמר הרגתי את הנפש או חללתי שבת או עברתי עברה אין מנדן אותו ואין מלקין אותו ואין פוסלין אותו לעד' דאין אדם משיש עצמו רשע והלא' /הדחכ'/. כרוב. אבל אם רצה לעשות תשובה מלקין אותו וישעין לו כפרה וזו היא כפרתו דמלקות במקום מיתה והא דאמר רבא אין אדם משיש עצמו רשע לא לענין כריתות אלא לענין מיתות בית דין איתמר עד כאן ופירוש אין אדם משיש עצמו רשע וכו' אין הכונה לומר שלענין שאל אדם משום רשע שהרי פשוט הוא בכל התלמוד שכל ענין אין אדם נאמן לפסול עצמו אבל הכונה שאם אדם יבא לפני בית דין ואפילו דרך תשובה שהוא רוצה לקבל מיתה לא יחרגו אותו אבל בענין מלקות במקום כרת יכול האדם לקבל ברוצנו עונש מלקות. וגם הרמ"ה כתב וזה לשונו ואם עבר בעדים והתראה ורצה מעצמו מלקות כדי להקל מעצמו עונש העון תבא עליו ברכה ואם לא רצה אין כופין אותו עד כאן לשונו. ותמה לי בדומנא לא היה סמוכים ונראה מלשון הגאונים שמדברים במלקות דאוריית' ממה שכתבו דמלקות במקום מיתה והמלקות שהוא במקום מיתה אינו אלא מלקות דאוריית' כדאמרין במסכת מכות. לכן אני אומר דלא בעינן סמוכים ללקות מלקות של תורה אלא כשמלקין אותו בעל כרחו אבל מי שבא מאליו לבקש תשובה המלקות שמלקין אותו הוא מלקות של תורה שהתורה לא מנה תשובה משום אדם ואינו צריך בית דין מומחה אלא כשמלקין אותו במאמר הבית דין אבל כשהוא בעצמו מקבל עליו דרך תשובה למה לא נאמר שהמלקות שילקו אותו י"ה מלקות של תורה ובהו יתישב מו שכתבו הגאונים ש על פי שבדומנא לא היו סמוכים מי שבא מעצמו דרך תשובה לא ילקו אותו המלקות של תורה שהוא במקום מיתה ואל תתמה דהכי נמי אמרינן שאין דנין דיני קנסות אלא בג' סמוכים ואפילו לא מי שחיבי קנס ורובאי מעצמו דמי הזיקו ודאי שמקבלין מידו ואדברה קיימא לן שאם תפס לא מפקי' מיניה ויש אומר שאפילו לא תפס מנדן ליה עד שפויס יתן שיעור ההיזק. וזה פשוט בכמה מקומות בפר' קמא דמ' קמא ובכמה דוכתי עד כאן.

150 זהו מה שיראה לי בענין הסמיכה בדומן הזה ובשנת חמשת אלפים וקצצ"ח ליצירה העיר השי' את תרן חכמי ארץ ישראל וכמעט כלם ולא נשאר כח ארי' ישראל כי אם א' ושנים והם בטלי במיעוטם בחכמה ובמנין מפני שנסתפקו ונשתבשו ובתו הלשון שכתב הרב והדבר צרי' הכרע שחשבו שהיה חוזר לענין הסמיכה וגם שנתבשו בדבר אחר והוא שאולי אין בנו כח לעשות סמיכה בזמן הזה ויעלה על לבבנו שהסמיכה היא גמורה ויבאו לקדש חדשים ולעבר שנים וימצא שאנו אוכלים חמץ בפסח ולאכול ביום הכפורי ותי"ל שכבר סלקנו כל הספקות שהיו בזה הענין ופירשנו מה הוא פירו' והדבר צריך הכרע ולהיכן הוא חוזר:

160 וזהו שפירא לי בענין הסמיכה בדומן הזה ובשנת חמשת אלפים וקצצ"ח ליצירה העיר השי' את תרן חכמי ארץ ישראל וכמעט כלם ולא נשאר כח ארי' ישראל כי אם א' ושנים והם בטלי במיעוטם בחכמה ובמנין מפני שנסתפקו ונשתבשו ובתו הלשון שכתב הרב והדבר צרי' הכרע שחשבו שהיה חוזר לענין הסמיכה וגם שנתבשו בדבר אחר והוא שאולי אין בנו כח לעשות סמיכה בזמן הזה ויעלה על לבבנו שהסמיכה היא גמורה ויבאו לקדש חדשים ולעבר שנים וימצא שאנו אוכלים חמץ בפסח ולאכול ביום הכפורי ותי"ל שכבר סלקנו כל הספקות שהיו בזה הענין ופירשנו מה הוא פירו' והדבר צריך הכרע ולהיכן הוא חוזר:

170 וזהו שפירא לי בענין הסמיכה בדומן הזה ובשנת חמשת אלפים וקצצ"ח ליצירה העיר השי' את תרן חכמי ארץ ישראל וכמעט כלם ולא נשאר כח ארי' ישראל כי אם א' ושנים והם בטלי במיעוטם בחכמה ובמנין מפני שנסתפקו ונשתבשו ובתו הלשון שכתב הרב והדבר צרי' הכרע שחשבו שהיה חוזר לענין הסמיכה וגם שנתבשו בדבר אחר והוא שאולי אין בנו כח לעשות סמיכה בזמן הזה ויעלה על לבבנו שהסמיכה היא גמורה ויבאו לקדש חדשים ולעבר שנים וימצא שאנו אוכלים חמץ בפסח ולאכול ביום הכפורי ותי"ל שכבר סלקנו כל הספקות שהיו בזה הענין ופירשנו מה הוא פירו' והדבר צריך הכרע ולהיכן הוא חוזר: